

ZBORNIK
1 9 5 8

I N M E M O R I A M

SPOMINSKI ZBORNIK
TEOLOŠKE FAKULTETE

Ljubljana 1958

In. 5858

KNJIŽNICA
TEOLOŠKE FAKULTETE
v LJUBLJANI

INSTITUT ZA KRAJEVSKO ZNANJE

INSTITUT ZA KRAJEVSKO ZNANJE
TRGOŠKA CESTA 2

R 835 / 1988A

KNJIŽNICA
TEOLOŠKE FAKULTETE
v LJUBLJANI

20386/1995

KNJIŽNICA
TEOLOŠKE FAKULTETE
v LJUBLJANI

K A Z A L O

Stran

<u>Nj. svetost papež Pij XII.</u>	1
Spominski govor prodekana dr. V. Fajdiga	2
<u>Redni prof. apost. protonotar dr.F.Ks. Lukman</u> .	11
Govor velikega kanclerja mons. Antona Vovka ob odprtem grobu	12
Govor dekana dr. S. Cajnkarja	15
<u>Redni profesor prelat dr. Matija Slavič</u>	31
Govor velikega kanclerja mons. Antona Vovka ..	32
Govor prevzvišenega gospoda mons. dr. M. Držečnika	32 a
Govor prodekana dr. V. Fajdiga	34
Govor izrednega profesorja dr. J. Aleksiča ...	38
<u>Hon. predavatelj profesor dr.Frančišek Jere</u> ...	49
Dr. Andrej Snoj: +Dr. Frančišek Jere	50
Govor kanonika J. Šimenca	54

NJ. SVETOST PAPEŽ PIJ XII.

1876 - 1958

Dne 9. oktobra 1958 je umrl poglavar katoliške Cerkve papež Pij XII. Slovesno zadušnico ob njegovi smrti je opravil dne 13. oktobra 1958 v ljubljanski stolnici škof in veliki kancler fakultete mons. Anton Vovk.

Zadušnice so se udeležili vsi profesorji in slušatelji fakultete. Po zadušnici se je v fakultetni kapeli vršila ob navzočnosti velikega kanclerja in profesorjev ter slušateljev žalna komemoracija, pri kateri je govoril prodekan dr. Vilko Fajdiga.

Spominski govor prodekana

dr. V. Fajdiga

Ko se ob krsti velikega poglavarja katoliške Cerkve papeža Pija XII. v tiho žalost zagrinja ne le katoliški svet, ampak tudi verniki ostalih krščanskih veroizpovedi, pa tudi judje in muslimani in sploh vsi ljudje dobre volje, moramo to žalost občutiti predvsem mi duhovniki in bogoslovci njegove Cerkve. Drugi so izgubiliš kakor pravijo, plemenitega človeka, človekoljuba kakršnih ni na svetu, prijatelja in pomočnika vsem, ki jih stiska bolezen, lakota, ponižanje in zmota, moža, ki je za mir na svetu storil toliko kot kateri koli državnik, naravnost očeta človeštva, ki da je ob njegovi smrti osirotelo, dà, osiromašelo za nekaj tako velikega, da se povedati ne dá, Vse to in še neprimerno več smo izgubili mi. Če je mislec in teolog Jean Guittou v petek napisal za "Figaro" v Parizu, da je bil Pij XII. „inkarnacija krščanstva, ki je v dobi, ko se toliki prizadevajo, da bi ločili nebo od zemlje, vendarle oboje uspešno povezoval“, moremo ob teh besedah vsaj približno zaslutiti, kaj je Pij XII. pomenil za človeštvo sploh in za Cerkev še posebej.

Sicer je posebno ob papežih težko uporabljati ocene, kakor da je bil kdo največji vseh časov, največji svojega stoletja in podobno, vendar moremo v življenju Pija XII. z lahkoto zaslediti nekatere poteze, ki so predvsem zanj značilne in ki ga jasno ločijo od tega ali onega njegovih prednikov na Petrovem prestolu. Dà, naravnost v zadregi smo, ko je treba te posebne odlike poudariti, toliko jih je.

Ni dvoma, da je Pij XII. velik kot učitelj Kristusove Cerkve in vsega sveta. Tako velik in tako zaslužen za

naravno in nadnaravno resnico na zemlji, da se slišijo glasovi, da bo v primeru njegove kanonizacije kaj hitro prišla na vrsto tudi razglasitev za cerkvenega učenika. Dvajset debelih knjig njegovih govorov in pisem, v katerih je razlagal tako kot skoro nihče pred njim božji nauk za naš čas, bo lahko dostopna tvarina za tako sodbo.

Ob njegovi velikoduhovniški službi in poslanstvu ni treba misliti samo na posvečenja, s katerimi je bil zapečaten sam in je pečatil druge po vseh kontinentih, tudi ne samo na njegove posege v življenje Skrivnostnega telesa Kristusovega, v molitve in daritveno življenje Cerkve, na številne beatifikacije in kanonizacije, s katerimi je zavezoval na zemlji, kar je bilo zavezano v nebesih, ampak predvsem na svetniški zgled, s katerim je svojo duhovniško službo v Cerkvi vršil. Njegovo asketično življenje je bilo nekaj izrednega, gradil je na temelju velike ponižnosti. Še kot legat Pija XI. na evharističnem kongresu v Buenos Airesu se je zvečer vlegel na gola tla, da sredi časti ne bi pozabil, da je prah in pepel. Ko se so mu ob izvolitvi prihajali poklanjat kardinali, so slišali le njegov vzdih: "Miserere mei, Deus ..." in ko so pred dnevi odprli njegov testament, so morali zopet najprej brati iste besede, za njimi pa celo ploho besedi, ki so ga poniževale. Na tej podlagi je gradil veliki Pij svojo osebno duhovno življenje, ki smo ga mogli vsaj nekoliko zaznati iz njegovih bogatih pisem duhovnikom in redovnikom o globinah in lepotah duhovnega poleta, še več pa iz glasov o izrednih pojavih osebnega srečanja s Kristusom, o katerih je O. Karrer napisal, da je papež "javno pristal na to, kar je prejel kot božji dar." Ali ni samega sebe opisal, ko je ob 400 letnici zavoda Germanicum v Rimu dal novomašnikom nasvet: "Bodite možje molitve in potrudite se za osebni odnos do Kristusa." Na podlagi njegovih lastnih pisem in govorov o Mariji, ki jih je z letošnjimi o Lurdu že za debelo knjigo, pa moramo omeniti še eno izrednost njegove duhovne veličine, njegov osebni odnos do Marije, ki mu je brez dvoma pomagala do tako tesne združitve s Kristusom, da smemo morda upati na proces za beatifikacijo.

Izredna je tudi širina njegovega pogleda in srca. O njej pravijo, da je še ni bilo take na papežkem prestolu. Gotovo pa je, da je ob nastopu službe zapisal: "Bog mi je prižgal v srcu utrip očetovstva za ves svet." Svet še ni

bil nikdar tako razgiban, tako razdejan, tako razbičan, tako poln revolucionarnih napredkov, tako razdvojen kakor v dvajsetih letih pontifikata Pija XII. Sam pravi v Summi pontificatus: "Sredi sveta, ki je daleč od Kristusovega miru in njegovega kraljevanja, stoji Cerkev in njeni verniki pred veliko preskušnjo, kakršna je v dobi njene zgodovine redka." Njegovo srce bo moralo utripati za vse trpeče in umirajoče med vojno in po njej, za vse hrepeneče in iskajoče, utripati s hitrim napredkom znanosti in socialnega življenja, bítí s tolikimi razočaranimi nad takim svetom. Preskušnjo je dobro prestal. Pogled v njegovo življenje in delo nam pove, da svojega duhovnega očetovstva Pij XII. ni zatajil, in da je res po besedah apostolovih skušal postati "vsem vse". Iz Cerkve je zopet v sijajni meri napravil "posredničo zveze ljubezni." Ko mu je duh odprt za vsa vprašanja življenja, ki ga dohiteva brez zastankov, mu je srce kakor pribéžališče za vse oblike trpljenja naših dni. Urednik dunajske "Die Furche" dr. Funder je zapisal ob njegovi 80 letnici: "Po mojem je višek njegovega bistva v tem, da čudovito združuje ljubeznivo dobroto pastirja narodov z junaškim prenašanjem neizmerne trpljenja Cerkve." Kaj silnega je moral za vse to vzeti na ramena, nam pove samo številka, da je leta 1955, v letu svoje smrtnonevarne bolezni, sprejel v splošnih avdijencah 350.000 in v posebnih 50.000 ljudi z vseh koncev sveta.

Ni dvoma, da take izrednosti delajo Pija XII. za eno največjih osebnosti vseh časov, posebej pa še v zgodovini Cerkve. Taka osebnost pa je nujno simpatična posamezniku in celim narodom, kar se je že ponovno pokazalo ob raznih jubilejih njegovega življenja, posebno pa sedaj ob smrti. Tako j po njegovi smrti je lyonski pisatelj Fr. Mauriac zapisal: "Nihče ne more zanikati, da je v letih njegovega pontifikata katoliška Cerkev bila prav zaradi njega deležna neizmerne in zasluženega ugleda. Dar jezikov, ki ga je imel, univerzalnost njegove kulture in posebno svetost njegovega življenja, vse to uvršča Pija XII. med tiste, katerih veljava je bila največja v zgodovini Cerkve in sveta." Zaradi izrednih naravnih sposobnosti, ki jih je Pij XII. z neumornim delom še in še krepil in zaradi prelepe povezave narave z nadnaravo je dozorel v osebnost, ki bi jo mogli imenovati: "živa apologija Cerkve." Precej imamo že napisanih apologij krščanstva, toda zgledov velikih osebnosti ne more nadomestiti noben papir. Pij XII. je bil

tak zgled. Sijajno izvrševanje učiteljske službe, osebna svetost v službi posvečevanja drugih, nedosežna razgledanost v vseh problemih sodobnega sveta, očetovsko srce, ki mu je mar žalost in bolečina sveta, ljubezen v dejanju in resnici, prizadevanje pokazati človeštvu, da je v Kristusu rešitev vseh problemov in v krščanstvu zdravilo za vse bolezni, ker je v njem polnost resnice, dobrote in lepote, vse to je, po posredovanju njegove osebnosti, ki bi jo mogli označiti kot prepričano in doživeto krščanstvo, vabilo k sebi vse, ki so stali zunaj Cerkev in daleč od nje, - ali je čudno, da je v njegovem času misijonstvo doživelo največji razmah?! - gotovo pa utrjevalo v pravi veri vse, ki so začeli v njej omahovati. "Audi et vide" je bilo geslo, pod katerim je kard. Dechamps znova opozoril na Cerkev kot čudež, ob katerem more človek hitro in prijemljivo spoznati, kje je prava vera in Cerkev, kje je dejstvo, ki odgovarja njegovim potrebam in željam. Če pa se prava vera in Cerkev "utelesi" v človeku kakor je bil pokojni papež, potem je spoznanje še krajše in hitrejše. Pogledaš ga in prisluhneš mu, in že ti ginejo dvomi in vstaja zaupanje, da si blizu luči, resnice in miru.

Ko razmišljam, katero značilnih potez velikega pokojnika bi opisal natančneje, da nebi ponavljal znane reči in vendar pokazal na kaj posebno važnega, izbira ni lahka. Mesto, na katerem stojimo, nam brez dvoma narekuje, da si ogledamo še bliže Pija XII. kot učitelja katoliške resnice. Zanimivo je, da je kljub tolikim drugim skrbem in opravi-
lom veliki pokojnik imel stalno za svojo posebno dolžnost učiti in zopet učiti, zvest oporoki nebeškega Učenika, ki je ukazal: "Pojdite in učite vse narode..." Pred to dolžnostjo so vse druge stopile v ozadje, njej je posvetil največ svojega časa in truda, kakor da mu ni nikdar šlo iz spomina naročilo njegovega ljubljenelega prednika in vodnika papeža Pija XI., da je prva ljubezen, ki jo moreš komu izkazati, resnica.

Toda namesto naštevanja številnih znanih okrožnic in govorov, s katerimi je Pij XII. bogatil prav vsa področja filozofije in teologije - zares vse premalo smo se učili pri njem in črpali iz zakladnice njegovih misli, priznajmo to ob njegovi krsti - se raje ustavimo ob mislih enega izmed njegovih najbližjih sodelavcev in posebno ljubljeneh

pomočnikov, milanskega nadškofa Giovanni Montinija. Njegova osebna povezava s pokojnim papežem je razvidna tudi v brzojavi, ki ga je na večer pred smrtjo poslal v Vatikan: "Prebridka novica o bolezni svetega očeta me je presenetila, ko se nahajam na pastirskih potih v najbolj oddaljeni župniji ambrozijanske škofije. Toda moje in vse moje škofije srce v strahu trepetata za tako ljubljenega in vzvišenega bolnika. Ob tem pa se mi vrstijo pred očmi nešteti spomini na njegov veličasten pontifikat. Jočem, molim in upam, tako velika je bila njegova očetovska dobrotata do mene ..."

Že kot milanski nadškof je msgr. Montini dne 13. maja lanskega leta v "Osservatore Romano" napisal članek o pastoralni orientaciji učiteljstva papeža Pija XII. Naj Vam ob tej svečani priliki članek človeka, ki je Pija XII. poznal kot malokdo, posredujem in komentiram.

Splošno je že znano, kako resno je Pij XII. jemal svojo učiteljsko dolžnost in kako skrbno in neutrudno - do pred par meseci je delal vsak dan od 6^h do 24^h polnoči - je pripravljaval svoje govore in razprave. Montini nam o tem ve povedati sledeče podrobnosti: "Ne vem, če je danes še tako, toda takrat, ko sem še jaz bival v Vatikanu, je vsak dan točno ob štirih švignil preko dvorišča sv. Damaza avto in zapeljal k vatikanskim vrtovom. Čim se je ustavil, je naglo stopil iz njega papež, sam. Z velikimi koraki se je začel sprehajati po dolgem drevoredu. Pa tudi ta sprehod ni bil zanj popolen počitek. Porabil ga je zato, da je med sprehodom bral in premišljeval. Vedno je imel s seboj svinčnik in kak papir, da si je kaj zapisal. Zabeležil si je spotoma tudi, če se je kaj spomnil, si napravil dispozicijo, zapisal citat. Minila je ura, in ura hitro mine. Točno ob petih je že zopet avto na dvorišču sv. Damaza. Papež se vrne v svoje sobe in nadaljuje z delom. Ideje so zbrane, sedaj nastopi druga faza dela, faza knjig in dokumentov. Mnogo jih ima okrog sebe. Vatikanska biblioteka zopet izvršuje svoje prvotno poslanstvo: bo naj za osebno uporabo papežu, ki jo bo izkoristil za uradne in javne namene. Vendar Piju XII. ta dragoceni zaklad ne zadostuje. Treba je novih knjig, "dernier mot", zadnje besede o vsem. Treba je, da mu spregovore specialisti, da dobi v roke nove komentarje o aktualnih vprašanjih, ki si jih mora dobro ogledati sam in si zapisati o njih, kar potrebuje. -Tako nastaja papežev dokument, pismo, poslanica ali govor.

Sestavil ga je sam in s posebno skrbjo, zato je njegov pečat neposnemljiv. Jezik je perfekten. Večino svojih dokumentov piše papež z roko, včasih tudi na stroj. Liste papirja popiše na široko, nato pregleda in popravi, da bo jezik dovolj čist in misel dovolj jasna. To so sploh odlike spisov Pija XII.;: Točnost v izražanju, pravilnost oblike in jezika, pa naj je pisal v domačem ali tujem jeziku. Vizije velikih problemov hoče vedno imeti povezane s skrbjo za podrobnosti. Zgodovinarji pravijo, da je to znak superiornega duha. Tankovestno skrbi za oblike svojih dokumentov, zato jih tudi z veliko potrpežljivostjo dokončno redigira. Tako je papeževa beseda tudi po obliki popolna, ne potrebuje poznejših neprijetnih popraviljanj. Zato pa je zaradi svoje popolnosti, bogastva in avtoritete dragocena doktrinalna in literarna dediščina, ki jo bo Cerkev in kultura zvesto čuvala."

Prizadevnost za učiteljske dokumente je Pij XII. uporabil za razlago božjega razodetja, "ki obsega neizmer- nost nebes in meče neprekosljivo luč na človeško življenje, njegova pota in cilje." Zato je cerkveno učiteljstvo, ki je v posesti tega razodetja, nekaj edinstvenega, kakor svetilnik nad ozeanom, ki ga bičajo viharji. "Nekaj poseb- nega pa je," pravi Montini, "da je Pij XII. učiteljstvo, ki mu je bilo zaupano, v celoti obrnil za pastoralne namene. To se morda čudno sliši, toda po mojem mnenju je prav taka usmeritev dala cerkvenemu učiteljstvu pod Pijem XII. izred- no veljavo, obenem pa omogočila tisto raznoliko bogastvo in literarne svežine, predvsem pa ljubezni polno vsebino, saj je služilo tako naprednim in najvišjim namenom."

Prav zaradi celotne pastoralne usmerjenosti učitelj- stva papeža Pija XII. -kdo se ne spomni, da bi bil že od- davna najraje dušni pastir, pa je bil poklican na tako različna in čisto drugačna mesta - so njegovi dokumenti dobili še neke značilnosti, ki življenju Cerkve, kateri so bili namenjeni, nikakor niso bili v škodo.

"Pastoralno" Montini bistro označi z "osebno", saj res ne more biti dober pastir, kdor vse svoje osebnosti ne postavi v službo izročene mu črede. Često učiteljski do- kumenti svete stolice niso nosili pečata osebnega dela tistih, ki so bili za učitelje izvoljeni. V dobi zadnjih papežev se je ta osebni doprinos večal, nikdar pa ni bil

tako velik kakor prav za pontifikata Pija XII., Montini pravi "naravnost neizmeren in doslej skoro nedosežen." Prav zato pa so okrožnice in drugi spisi Pija XII. prijetno in plemenito čtivo, saj so izraz velike osebnosti, o kateri govorimo.

Pastoralni značaj pa nosijo učiteljski dokumenti Pija XII. tudi zato, ker jih bolj narekuje zunanja potreba časa in kraja, ki so mu namenjene, kakor pa notranja potreba nauka, ki ga je treba razložiti. In kako različne so bile okoliščine, v katerih se je razvijalo vladanje pokojnega papeža. Ljudje vseh vrst so ga obiskovali, kongresi najbolj različnih ciljev, vedno nove potrebe človeštva in vedno drugačne oblike duhovnih in telesnih nevarnosti. Na vsa ta vprašanja je bilo treba odgovarjati, vsem tem pomagati s pisano in govorjeno besedo, vsem pokazati pot k Odrešeniku, Zato je učiteljstvo Pija XII. treba presojati predvsem v povezavi z vzroki, ki so take dokumente zahtevali oziroma povzročili. Tako je razumljivo, zakaj je to učiteljstvo tako obilno in bogato, zakaj tako različno, zakaj v tolikih tujih jezikih izraženo, zakaj tako polno očetovske skrbi in ljubezni, zakaj tako zelo upošteva resnično življenje in vendar ne pozabi na na svoje bistveno poslanstvo: da ljudi, ki jih ima pred seboj, osvetli z božjo lučjo in jih dvigne k nebesom. Bil je zares "pastor angelicus", ki mu je vse učiteljstvo služilo za to, da ovce iz domače črede kakor tudi tiste, ki niso še iz tega hleva, vodi preko zemlje v nebo. V nobeni važnejši zadevi ni pustil svojih brez navodil, ~~pogumno~~ je pogledal v oči stvarnosti in svoje ovce vodil preko vseh nevarnosti.

Zaradi tega pa je učiteljstvo Pija XII. tudi nad vse moderno. "Pastoralno" je Montiniju * pomeni tudi "moderno". Torej je slab pastir tisti, ki ni in noče biti moderen. Tudi to je razumljivo, saj more pastir svojo službo vršiti le "hic et nunc", torej nujno v času, v katerem živi in dela. Njegovo delo mora nositi, če naj bo res pastirsko v najlepšem pomenu besede, znak sodobnosti. Montini misli, da gre Piju XII. v veliki meri zasluga, da je od papeštva odvrnil očitek nemodernosti, zaostalosti, okamenelosti /Petra-skala/, češ da modernega sveta ne spremlja in ne razume. V njegovem času so se ljudje prepričali prav o nasprotnem. Udeleženci različnih kongresov so strmeli, ko

ko so ob koncu svojih zborovanj pri sv. očetu zvedeli za naj-novejše reči iz svoje stroke, ki so jih sami komaj poznali. In s kakim pogumom je vršil svojo učiteljsko službo! Kako pogumne so na prim. njegove izjave pred papeško Akademijo znanosti o svetu, ki je star vsaj 5 milijard let in na tomističnem kongresu v Rimu, da je treba obžalovati, da se je z Galilejem in Kopernikom tako postopalo in da je treba filozofijo sv. Tomaža obogatiti in dopolniti z dognanji moderne jederske fizike.

O blagopokojnem papežu je znano, da se je vsako jutro poučil o vsem novem in važnem v svetu. To se zdi skoro čudno pri človeku, ki ga nek Francoz označuje kot mistika, ki je zanj značilna silna moč koncentracije in skoro popolna nezavzetost za telesne potrebe. Morda pa je Pij XII. prav zato, ker je bil tako duhoven in stalno povezan z Bogom, bil prav po Bogu neprestano povezan z vsak dan novim svetom, saj se stvar od svojega Stvarnika ne more in ne sme nikdar ločiti. Včasih se je Pij XII. v svojih nagovorih podal na videz daleč od svetišča in govoril o rečeh, ki imajo na prvi pogled z oltarjem malo zveze. Ni bil pa razlog temu le v besedah Pavla Puščavnika: "Ljubezen misli na vse", ampak tudi v skrbi, da bi mogel kot dobri pastir iti za izgubljenimi ovci daleč v pokrajine čisto profanega življenja, da bodo tudi one poslušale njegov glas in da bo ena čreda in en pastir. Montini misli nadalje, da se različni, na videz čisto profani predmeti, ki jih Pij XII. obravnava v svojih radijskih nagovorih in ob sprejemu najrazličnejših stanov in poklicev, na videz oddaljujejo od sistematičnega in opičajnega učiteljevanja njegovih prednikov, ko v resnici¹⁹ v vsem zasleduje tisto veliko misel inkarnacije božjega v človeškem in utrjevanje vezi med nebom in zemljo, ko išče poti in mostov, ki naj povežejo človeško življenje z Bogom. Zato učiteljstvo Pija XII. milanski nadškof definira kot "caritas veritatis", kot luč, ki hoče prodreti prav v vse kotičke življenja in razsvetliti vsak kraj, kjer se vrši nekaj brez Boga ali proti njemu. Luč pa vrši delo ljubezni, saj preganja sovražno in bolečo temo in osvaja, zbuja upanje, rodi življenje ... Zato je učiteljstvo Pija XII. v najlepšem pomenu delo dobrega pastirja, ki neutrudno išče izgubljene ovce in jih vodi tudi za ceno svojega življenja na pravo pašo. Tudi učiteljstvo Pija XII. je magisterium - spomnimo

se njegovih velikih okrožnic! - vedno pa je to "magisterium salutis", učiteljstvo, ki hoče vedno in povsod reševati in odreševati in tako prinašati blagoslove času, ki bodo rodili stoteren sad za večnost. Za tako učiteljstvo bosta Cerkev in svet morala biti velikemu Piju vedno hvaležna.

Kako lepa je razlaga priimka, ki ga je od rojstva nosil pokojni papež: Pacelli - "Pax caeli." Kako lepa spodbuda nam, ki smo se zbrali, da nanj mislimo in zanj molimo, da velikemu pokojniku želimo pax caeli, večni mir in pokoj. Pax caeli kot nagrado za vodstvo Cerkve v tako nemirni dobi. Pax caeli kot plačilo za tako popolno izvrševanje učiteljske, duhovniške in pastirske službe. Pax caeli kot krono plačila, ker je bojeval dober boj in nam tako čudovito, ob popolni žrtvi svojega življenja, vero ohranjal. Ker je po svojem geslu v življenju izvršil obsežno in pravično delo "opus iustitiae", mu gre kot njegov sad: Pax caeli in aeternum ...

Redni profesor protonotar

DR. FR. KS. LUKMAN

1880 - 1958

Dne 12. junija 1958 je preminul v Ljubljani protonotar dr. Fr.Ks. Lukman, bivši rektor univerze in večkratni dekan Teološke fakultete. Slovesno zadušnico je opravil veliki kancler fakultete škof mons. Anton Vovk v ljubljanski stolnici dne 14. junija 1958, ki se je od njega tudi poslovil na ljubljanskem pokopališču in ob tej priliki imel spominski govor. Ob sedmem dnevu njegove smrti se je v fakultetni kapeli vršila žalna komemoracija z zadušnico. Dekan dr.Stanko Cajnkar se je blagopokojnega profesorja spomnil z žalnim govorom.

+ FRANCU KS. DR. LUKMANU

Ob odprtem grobu dne 14. junija 1958 govoril
veliki kancler fakultete, prevzvišeni škof
Anton Vovk

Lahko rečem: Ni ga med nami, ki bi s podobno temeljitostjo, pa tudi ljubeznijo, preiskoval, preišljeval in zapisaval dogodke iz življenja velikih mož, kakor naš blagopokojni prelat-protonotar-profesor dr. Fr.Ks.Lukman. Slonel je ure, dneve, mesece in leta nad deli cerkvenih očetov, črpal je iz njihovih zakladov zase in za druge. Velikani: sv. Avguštin, sv. Ciprijan, sv. Janez Krizostom in drugi so mu postali takorekoč bratje. Z enako ljubeznijo je preiskoval neumorno tudi pomembnost svojih rojakov - Slovencev, ko je v stolpcih Slovenskega biografskega leksikona postavljial z enakim spoštovanjem spomenike revnemu in zaslužnemu slovenskemu misijonarju ali poznanemu kulturnemu delavcu - velikanu.

Kar je naš veliki pokojnik zapisal - in tega je zelo veliko - je temeljito, je res dognano in napisano res s spoštovanjem. Pa kako bi to ne bilo? Saj je isti plemeniti duhovnik pisal in razglabljal o Kristusu, o Mariji, kakor o svetnikih in svojih dragih rojakih; saj ga je pri vsem tem delu vodila in posvečevala prava ljubezen do Boga in plemenita ljubezen do svojega naroda.

Padlo mu je pero iz roke ... Po človeško rečeno: Prezgodaj ... Stojimo ob njegovem grobu ... Dosegel je cilj svojega življenja: Boga. Izobrazba njegovega človeškega duha je prinašala izredne sadove in njegov človeški razum se ni nikdar odtujil od Boga in božjim dobrinam - po teh besedah velikega papeža Leona XIII., katerega je pokojnik kot rimski teolog posebej občudoval, se je ravnal. Z velikanom misli in znanosti sv. Avguštinom je pa v življenju pač ponavljal, da je nemirno človeško srce, dokler se ne spočije v Bogu. Ta počitek je sedaj dosegel ... -

Zunanji okvir njegovega velikega in plemenitega življenja je pa sledeči: Na čudovito lepem koščku slovenske zemlje, v Lokah pri sv. Juriju ob Taboru, se je rodil 24. novembra 1880. V trdnem kmečkem domu je v mladosti pil ljubezen in vernost svojih staršev, vonjal lepoto slovenske zemlje in iz griča svoje domačije se je nehote kar moral ozirati na polja in vrhove svojega bodočega dela. Kolikokrat je v nežni mladosti tekel po griču v farno cerkev sv. Jurija, ki mu je bila vedno, pomembno tudi zadnja leta življenja, nadvse ljuba. Ko je v letih 1891 do 1899 obiskoval gimnazijo v Mariboru, je zadnji dve leti tudi obiskoval glasbeno šolo. Na podlagi te izobrazbe je bil vse življenje tudi glasbenik, rahel skladatelj. Pesnik pa vsaj v toliko, da je številne cerkvene himne mojstrsko prevedel v slovenščino. Po zgledu sv. Ambroža je bil torej značajan borec za resnice sv. vere, zraven pa nežen pesnik.

Po maturi je šel v Rim, kjer je bil gojenec Germanika. Že leta 1902 je postal doktor modroslovja, leta 1906 pa še doktor bogoslovja. Bavil se je v Rimu posebej tudi s starokrščansko literaturo in vrnil se je v domovino leta 1906. Že kot učenjak in priznan bogoslovni pisatelj. Ko je bil nato 2 leti kaplan v Slovenski Bistrici, je obenem tudi študiral klasično filologijo v Gradcu.

Pred 50. leti je postal profesor na bogoslovnem učilišču v Mariboru. Predaval je moralno teologijo, pozneje /zlasti v Ljubljani/ je postal specialist za dogmatiko, dogemsko zgodovino in zgodovino starokrščanskega slovstva. Na vseh poljih bogoslovnih ved je bil doma. Pisal je mnogo v domače in tuje bogoslovne liste. Obenem je pa v Mariboru z vsem veseljem in požrtovalnostjo poučeval verouk v več razredih ljudske šole, meščanske in učiteljske šole, ki so jo tedaj vzorno vodile mariborske šolske sestre. Glejte, učenjak je rad stopil tudi v razred ljudske šole!

Leta 1920 je postal izredni in naslednje leto že redni profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani. Ponovno je bil dekan teološke fakultete in v šol. letu 1926/27 je bil rektor ljubljanske univerze; slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je izvolila za svojega dopisnega člana. Zraven je veliko delal pri katoliški prosveti; dvigal je s svojimi talenti neučene, bodril je posebej kot urednik Voditelja v bogoslovnih vedah, Bogoslovnega vestnika in Časa učene. Mož učenjak je bil mož neprestanega dela, zraven

pa mož velikanske skromnosti. Zdi se mi, da kar nikdar ni koga užalil. Saj je še kot profesor znal pri izpitih tako izpraševati, da je bila z vsakim vprašanjem združena tudi ljubezen.

Priznanja ni iskal. Vendar, njegova vijolčna skromnost je dehtela sama. Najvišje časti vseučiliškega profesorja je dosegel. Številne njegove knjige in spisi so nesmrtni. Že leta 1925 je postal častni kanonik lavantinskega stolnega kapitlja, pred 2 leti ga je pa sv. oče imenoval za apostolskega protonotarja.

V vsem svojem delavnem in zaslužnem življenju je pa pokojnik upošteval besedo sv. Pavla /1 Kor 8,1/, da učenost lahko napihuje, zida pa le ljubezen ...

Hvala Ti, veliki in blagi pokojnik, za Tvoja življenjska dela; hvala Ti za Tvoj prelepi duhovniški lik!

Bog Te je, dobro pripravljenega, poklical na četrtek, osmi dan po prazniku sv. Rešnjega Telesa, o katerem si tako lepo razglabljal in predaval. Poslavljam se od Tebe na soboto, ki je Materi božji posvečena in o kateri si tako rad govoril, da so Te poslušalci morali vedno občudovati. - - Kristus bodi Tvoje plačilo, Marija naj ga posreduje. Mi pa tudi za pokoj Tvoje duše radi molimo, saj se zavedamo, da imamo v večnosti v Tebi še ljubeznjivega prijatelja in priprošnjika. AMEN!

Govor dekana

dr. St. Cajnkarja

Če bi bil dr. Franc Ks. Lukman navaden slovenski duhovnik, prav vsakdanji teološki profesor in le preprost kulturni delavec, bi moji podatki o njegovem življenju in delu za spominski govor ne zadostovali. Saj je vse, kar vem o njem, le ogrodje za prav nejasno podobo o njegovi življenjski poti in o njegovem delu. Kar imam v rokah, so datumi, kraji in naslovi. Čeprav sva bila dolga leta profesorja na isti teološki fakulteti, je moje znanje o njem vendarle majhno. Med nama je več kakor le dvajset let razdalje /toliko je namreč izpričujeta oba krstna lista/. Slovenska domovina je bila v času njegove mladosti drugačna od moje. Njegova ožja domovina /Savinjska dolina/ mi je znana samo z dveh novih maš. /Študentovska zborovanja na Gori Oljki niso bila izrazito savinjska doživljanja/. Ljudi, ki so tam doma, poznam le od daleč. O njihovem kmečko gosposkem ponosu sem slišal govoriti, sam pa ga nisem občutil. Bogastvo, ki ga ustvarja hmelj, je morda različno od onega, ki je zgrajeno iz lesa, pšenice ali vina, ne vem pa, kako je vplivalo na mladega študenta, ki je prišel iz št. Jurija ob Taboru na isto mariborsko gimnazijo, kjer sem dve desetletji pozneje okušal grenkobo in nezadostnost kruha raznih dijaških kuhinj in dijaških stanovanj. Ne vem, kako se je ubijal z nemškim jezikom, ki je imel v njegovem času še večjo veljavo kakor neposredno pred prvo svetovno vojno. Vem le to /ker je sam zapisal/, da se je že v zadnjih letih gimnazije učil harmonije in kontrapunkta na mariborski Filharmoniji. Njegovo glasbeno znanje mu je pomagalo prenašati težo domotožja, ki se ga je lotevalo v Rimu, ko je kot mlad teolog /neposredno po maturi/ sanjaril o svoji slovenski domovini.

Dalje je rokopis datumov, krajev in opravkov skoraj prav tako slabo zgovoren. Nič se ne spominjam, da bi mi bil pokojni profesor kedaj pripovedoval o letih svojega študija, o svojem domu in o svojih mladostnih doživetjih. Njegova mati je morala biti podobna moji, njegov oče je imel najbrž ob vsem premoženju prav toliko skrbi in dela, kakor moj s svojo revščino, toda tudi tega ne vem iz pripovedovanja, pa seveda tudi ne iz dokumentov. Njegove duhovniške službe, od kaplanske do univerzitetne, so prav tako kakor moje razumljive le v zvezi s študijem in v luči namenov cerkvenega vodstva. Njegovo dvakrat doktorsko kaplanovanje je pravzaprav le dveletno letovanje po opravljenih strogih in težkih izpitih. /Da je to res, bi sklepal iz dejstva, ker je bil v času svoje kaplanske službe vpisan na filozofski fakulteti v Gradcu in je študiral - najbrž predvsem v Slovenski Bistrici - klasično filologijo/. Pravo, resnično njegovo duhovniško delo se začne šele leta 1908, ko postane profesor moralne teologije na mariborskem bogoslovju. Šele po prestanih kaplanskih počitnicah v Slovenski Bistrici se more z vsem srcem lotiti dela, ki se mu je posvetil v Rimu in ki mu bo ostal zvest do konca. Najbrž je bil že kot katehet in kot navaden pridigar predvsem in najbolj profesor, učitelj božje modrosti, zapri-sežen božji resnici in do konca odvisen od nje. Takšen je pred menoj tudi kot katehet na ljudski in meščanski šoli v Mariboru in kot profesor verouka na ženskem učiteljišču pri mariborskih šolskih sestrah: učen in vendarle čudovito preprost, poln znanja, a še bolj poln dobrohotnosti in vneme za svoje majhne in velike šolarje in študente. Čeprav ni bil nikoli moj profesor, mi je prav v tej svoji šolniški podobi najbolj razumljiv. Poznam ga samo kot člana komisije za doktorske izpite. Vprašan, ki mi jih je dal pri doktoratu, si nisem zapomnil, v spominu pa mi je ostala ljubeznivost in prijazna domačnost, s katero so bila postavljena. Tudi brez pravega znanja si mogel vsaj za silo prav odgovoriti, če je bil v tebi vsaj drobec ljubezni do resnice, ki si se ji hotel posvetiti. Kakor da je ljubezen in vnema profesorja nekakšna karizma glosolalijske, ki ti daje, da govoriš in razumevaš, kar se ti je dozdevalo tuje in nerazumljivo. In vendar si čutil, da se njegova plemenita prizanesljivost bistveno razlikuje od naivne dobrodušnosti naših nekdanjih katehetov, ki so hoteli ostati v dobrem spominu in so bili zato tudi z malim zadovoljni. Prizanesljivost profesorja Lukmana je morala biti v najožji zvezi z njegovo vizijo celotne božje Resnice,

ki se ji vsi samo približujemo, o kateri vsi samo jec-
ljamo in stokamo, kateri vsi, učeni in preprosti, delamo
krivico, ker je končno le neizmerno vzvišena nad vse na-
še, še tako ponosne filozofske in teološke sisteme. Morda
res ni važno, da vse poveš z besedo svojega profesorja
/ali svojega učbenika, če je profesor nepismen/ in se po-
kloniš njegovi človeško profesorski nečimernosti. Važno
pa je, da čutiš in slutiš njeno globino in lepoto, njeno
neizmerno težo in neizrazno veličino. Vsak izpit /no,
skoraj vsak, da ne bo zamere pri velikih talentih/ je
že sam po sebi nekakšno ponižanje, ker je in foro interno
prav tako dokaz neznanja, kakor je videz znanja. Pa je
zato prav, če se tudi profesor zaveda tega in se postavi
s svojim učencem nekam v isto vrsto. Tako vsaj s svojo
prizanesljivo potrpežljivostjo prizna, da je božja resni-
ca tudi neizmerno dobrohotna in ljubezniva. Pravi profesor
/in to je dr. Lukman brez dvoma bil/ prav dobro ve, da so
izpiti - tudi doktorski - samo začetek znanja. Resničen
študij teologije se tam, kjer je konec izpitov, šele za-
čenja. Ljubezniva dobrohotnost pa je najbrž uspešnejša
spodbuda k delu, kakor pa naša zgolj profesorska strogost
in vzvišenost.

Vse, kar sem do sedaj povedal /razen nekaj praznih
podatkov in majhnih osebnih doživetij/, je domnevanje in
sklepanje, bolj vizija kakor pa znanstven dokaz. Saj nič
drugega ne more biti. Vendar me ni strah dognanj, ki jih
bo kedaj zgradil resničen biograf iz preostalih dokumentov
in osebnih pričevanj. Kar v mojem orisu manjka, ne more
podobe o dr. Lukmanu spremeniti. Podatki o njegovi mlado-
sti bodo samo pojasnili in čisto človeško utemeljili, kar
smo mi v bližini velikega pokojnika dočutili in doumeli.
Osebni spomini bodo dali celotni sliki jasnejšo formo,
veličine in slabosti /o katerih nisem ničesar povedal,
ker ničesar ne vem/ pa ne bodo mogli zmanjšati. Veljav-
nost naše vizije /saj sem prepričan, da ni le moja/ je
utemeljena v duhovniškem liku preminulega učitelja. Tega
smo poznali in tega smo imeli radi. Bil nam je blizu,
ker je bil sam blizu Kristusu. To je razumljivost, ki ima
svoje korenine v preprosti ljubeznivosti evangelija, v
božji jasnosti edinega velikega Rabijskega, ki ima pravico
do tega imena. Kaj pomeni spričo tega savinjski ponos, kaj
zemlja, ki mu je bila domovina, kaj ljudje, ki so nanj
vplivali! Ne vem, kje in kako se je naš profesor prvič
usodno srečal s Kristusom. Ne vem, kdaj in kako je odgo-
voril na klic našega edinega resničnega Prijatelja. Morda
že v materini šoli, morda šele ob začudenju, ki ga je
prevzelo, ko je spoznal prvega dobrega duhovnika. Morda

je to doživetje njegova življenjska skrivnost, ki je ni nikomur zaupal. Ker smo ga poznali samo kot profesorja, bo zadostovalo, če bomo poskušali s svojo človeško besedo zajeti vsaj tisto srečanje, ki je dalo njegovemu duhovniškemu poklicu pravo polnost in njegovi profesorski vne- mi odločilen življenjski elan. /Tudi to je samo ugibanje, sklepanje in zato samo vizija./ Nam so pomenila tako odločilno srečanje naša slovenska semenišča in bogoslovja. Njega so takoj po maturi poslali v Rim. To so njegove ve- like duhovne vaje, njegova puščava, puščava preizkušenj, kakor jo poznamo iz knjige Kristusovega življenja, in puš- čava potrditve, kakor nam je znana iz življenja svetega Pavla. Njegova mladostna idila, rahlo podobna našim bogo- slovskim letom, in njegova prava življenjska matura za Kristusovo svečeništvo. Pa tudi njegova slovensko duhov- niška confirmatio, ki mu je dala zavest enakovrednosti z vsemi drugimi narodi. Ob grobu svetih apostolov Petra in Pavla, ki sta bila Juda, pa sta iz Rima po božjem naročilu zavládala vsemu svetu - z resnico in ljubeznijo - je moral mladi slovenski doktor začutiti, da je Kristusova Cerkev resničen dom vseh narodov in zavetišče za vse, ki se za svoje pravice šele bore. Ta krščanska samozavest, ki je dozorevala v družbi mladih ljudi iz vsega sveta v svetem mestu, je bila slovenskemu katolicizmu neobhodno potrebna. Saj se je vedno bolj približeval čas naše slovenske kul- turne polnoletnosti v svobodni državi bratskih jugoslo- vanskih narodov.

Polnoletnost pa ni le pravica, ampak je tudi poten- cirana dolžnost. Tega se je mladi profesor dr. Lukman živo zavedal. Vse njegovo delo ima v tej zavesti svoj izvor in svoje opravičilo.

- . -

Pravi biograf bo moral njegovemu delu posvetiti mno- go vestne pridnosti. Moral bo spregovoriti o njegovem ce- lotnem duhovniškem udejstvovanju. Od mene danes tega še nihče ne more zahtevati. Kar morem dati, je zopet le malenkost. Nekaj naslovov in datumov, nekaj služb in zuna- njih uspehov. Za analizo njegovega znanstvenega dela je še prezgodaj. Naštevanje je najpreprostejša in najskrom- nejša ocena, a morda X vendarle potrebna.

Funkcije, ki so mu bile zaupane kot znanstveniku
in kulturnemu delavcu, in časti, ki so s tem v
zvezi.

Od 1899 do 1906 je študiral na Gregoriami v Rimu. Z doktoratom teologije in filozofije se je leta 1906 vrnil v domovino. /Ordiniran je bil že leta 1905./ Od 1906 do 1908 je služboval kot kaplan v Slovenski Bistrici. Od 1908 do 1919 je bil profesor moralne teologije na bogoslovju v Mariboru. /Obenem je poučeval verouk na ljudski in meščanski šoli, kakor tudi na ženskem učiteljišču šolskih sester./

Leta 1919 je bil imenovan za referenta za verske zadeve pri Narodni vladi Slovenije.

Leta 1920 je postal izredni profesor na teološki fakulteti v Ljubljani, leta 1921 pa redni.

Prvo njegovo cerkveno odlikovanje sodi že v leto 1925, ko je bil imenovan za častnega kanonika mariborskega stolnega kapitlja. Temu se je pridružilo pozneje še imenovanje za prelata in končno za apostolskega protonotarja.

Leta 1940 je bil izbran za dopisnega člana Slovenske Akademije Znanosti in Umetnosti /II. razred, za filološke in literarne vede/.

Urejeval je sledeče revije in publikacije:

Voditelj v bogoslovnih vedah	od 1909 do 1916,
Bogoslovni vestnik	od 1921 do 1944,
Čas	od 1923 do 1931,
Slovenski biografski leksikon	od 1925 dalje.

Sodeloval je tudi pri Buchbergerjevem Kirchenleksikonu od IV. do IX. zvezka. /Prispeval je naslednje članke: Franz Xaver G m e i n e r , Aufklärungstheolog /rojen 6.I.1752 v Studenicah pri Poljčanah/; Karl Johann H e r b e r s t e i n /rojen 7.VI.1719 v Gradcu, škof ljubljanski/; Jugoslawien - Statistik, prvi del je napisal dr. Josip Turk; Kreutz /Križevci na Hrvatskem/; Joseph L a n g /pomožni škof zagrebški/, rojen 1857, umrl 1924; L a v a n t /dolg članek o lavantinski škofiji/; Anton L u b y , Aufklärungstheolog, rojen 1749 v Sevnici, umrl 1802; Anton M a h n i č , škof; Oberburg /Gornji grad/; Pettau /Ptuj/; Anton Martin S l o m š e k , lavantinski škof/.

Zadnja leta je zbiral gradivo za Teološki leksikon, ki bi ga naj v slovenskem jeziku izdala ljubljanska teološka fakulteta.

Knjige in originalne samostojne razprave, ki so izšle v tisku.

Martyres Christi. Celje 1934.

Kdaj je napisal Avguštin svoj Enchiridion? SAZU. Razprave za filološke in literarne vede. Ljubljana, 1956. Separatni odtis.

Zadnjih deset let dr. Avguština Stegenška. Zbornik za umetnostno zgodovino, Ljubljana, 1955. Separatni odtis.

Pripombe h kronologiji Ciprianovih traktatov. Ljubljana, 1944.

Das Anblasen des Teufels beim Taufgelöbniß. Celovec 1952. Separatni odtis.

Članki, ki so izšli v domačih in tujih revijah.

"Voditelj v bogoslovnih vedah"

Studia Ambrosiana recentissima. VIII. /1905/

O pomenu besede "missa" pri Ambroziju, epist. 20, 4. VIII.

/1905/

Nauk sv. Ambrozija o evharistiji. IX. /1906/

Irenejevo delo: *Εἰς ἐπίδειξιν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρυγματος* najdeno. X. /1907/

Četrty kanonični evangelij v spisih sv. Justina. XII. /1909/

Cvetna nedelja. Zgodovina procesije. XII. /1909/

Latinske himne srednjega veka. XIII. /1910/

Pravični, ki sedemkrat pade. XV. /1912/

Egiptska liturgija II. ali III. stol. XV. /1912/

Nauk grških apologetov II. stol. o Kristusu kot zveličarju.

XVI. /1913/

Jezusova napoved Petrove smrti na križu /Jan 21, 18/.

XVII. /1914/

Prispevki k zgodovini slivniške župnije pri Mariboru.

XVIII. /1915/

Prilike v 10. pogl. Janezovega evangelija. XIX. /1916/

"Bogoslovni vestnik"

- Sv. Ignacija Antiohijskega list Smirnčanom 7. I. /1921/
Sv. Ambrozij o pokori. I. /1921/
Zephyrinus, Kallistos, Hyppolytos. VI. /1926/
Nikolaj Kabasilas in Simeon Solunski o epiklezi. VII. /1927/
Zephyrinus in Kallistos. VII. /1927/
Epitafij škofa Gaudentija. VIII. /1928/
Kartuzijana Sifrida iz Jurkloštra "Commendatio celle".
IX. /1929/
Sv. Irenej o Marijinem devištvu. X. /1930/
Tolle, lege! tolle, lege! IX. /1931/
Doslej neopažen spomin krstnega obreda pri Tertulijanu.
XIV. /1934/
Pripombe k Tertulijanovemu spisu "De paenitentia".
XIX. /1939/
Dva dokumenta za življenjepis Maksimilijana Leopolda Raspa.
XX. /1940/
"Ecclesia quaedam forma justitiae est" /S. Ambrosius, De
officiis ministrorum/. XVI. /1936/
Napak umevano mesto o tolerančnem ediktu cesarja Galerija.
XXIV. /1944/

"Čas"

Iz verstveno zgodovinskih vprašanj starega krščanstva.
XVII. /1922/23/ 1-16

"Časopis za zgodovino in narodopisje" /Maribor/

K nagrobnemu napisu škofa Gaudencija v št. Pavlu pri
Preboldu. XXI. /1926/

"Biblische Zeitschrift" /Freiburg in Breisgau/

Zu Justins Erklärung von Ps 110 /109/, 2 in Dialog 83.
VII. /1909/

"Zbornik teološke fakultete"
/tipkana publikacija Teološke fakultete/

Sedulius v rimski liturgiji. I. /1951/
Očenaš v rimski mašni liturgiji za papeža Gregorija I.
I. /1951/
Papež Gregorij I. in solinska škofa Natalis in Maksimus.
II. /1952/
Govor sv. Janeza Krizostoma novokrščencem z začetkom "Bog
bodi hvaljen". II. /1952/
Papež Gregorij Veliki in carigrajska oblast. III. /1953/
Himnološke drobtine. I. /1951/, III. /1953/, IV. /1954/
Ogrskega jezuita Gabriela Hevenesija Quadragesima sancta
v dveh slovenskih prevodih leta 1770 in 1773. IV. /1954/
Akathistos hymnos. IV. /1954/
Sv. Avguštin. /Uvodna beseda ob proslavi 1600 letnice
rojstva. V. /1955/

"Slovenski biografski leksikon"

Peter A l e š , narodnogospodarski pisatelj, stolni dekan
v Trstu, r. 1868.
Janez Nep. B a r t h o l o t t i , teolog, rojen v Konji-
cah, umrl v Pragi 1888.
Franc B e z j a k /Wessiag/, nabožen pisatelj iz Sv.
Ruperta v Sl.g. umrl 1887.
Gotard B i z j a k /Wissiak/, naravoslovec, benediktinec
iz G.Radogone, umrl 1840.
Janez B o n a č , nabožen pesnik iz Topola pri Cerknici,
umrl 1863.
Lovrenc Č a d e ž /Zadesius/, univ.profesor, doma v Šk.
Loki, kanonik na Dunaju, v 16. stoletju.
Andrej Č e b a š e k , pisatelj, iz Kreda na Goriškem,
umrl 1923.
Anton Č e r v , duhovnik, iz Koritnice na Tolminskem.
Karel Č i g o n , nabožen pisatelj, iz Štaničela.
Juraj D o b r i l a , škof.
Jožef E r k e r , liturgik.
Lambert F a r č n i k , duhovnik, iz Sveč na Koroškem.
F i l i p , Kartuzijan iz Žič.
Matej F r e l i h /Froelich/, duhovnik, iz Vipave, pisatelj.

Gabriel G i r a n d , trapist v Rajhenburgu.
Marko G l a z e r , župnik, nabožen pisatelj.
Janez G l o b o č n i k , duhovnik, iz Cerkelj.
Franc dr. G m e i n e r , teolog, iz Studenic.
Janez dr. G n i d o v e c , škof v Skoplju.
Andrej G o l l m a y e r , nadškof goriški.
Urban G o l m a j e r , duhovnik, iz Žirovnice.
Henricus in Joannes de C a r n i o l i a , benediktinca.
Kalist p. H e r i c , frančiškan.
Jurij Peter H ö r n e s , duhovnik, hmeljar.
Jožef Anton vitez J a k o m i n i , duhovnik, pisatelj
iz 18. stol.
Ivan J a n e ž i č , profesor moralne teologije na bogoslovju v Ljubljani.
Placid J a v o r n i k , benediktinec, iz Trstenika.
Ivan J u r i č , filozof, iz Medane.
Jakob Filip K a f f o l , cerkveni govornik.
Andrej K a l a n , prelat.
Marko Anton K a p p u s , misijonar.
Andrej dr. K a r l i n , škof.
Jožef K e r č o n , nabožen pisatelj.
Pavel Franc K l a p š e , duhovnik.
Anton K l e m e n t i n i , duhovnik, nabožen pisatelj.
Štefan K o c i a n č i č , profesor starega testamenta.
Franc K o s e c , duhovnik, moralni teolog.
Jožef K o v a č i č , duhovnik, iz Ormoža.
Jožef K r a g e l j , duhovnik, iz Volč.
Angelina /Terezija/ K r i ž a n i č , vrhovna prednica šolskih sester.
Jurij Andrej dr. K r o n a b e t v o g l , duhovnik, iz Žreč, iz 18.stol.
Franc dr. K r u l j c , župnik.
Anton K r ž i č , pisatelj.
Franc Ksaver K u t n a r , lavantinski škof.
Korbinijan p. L a j h , benediktinec, iz Moškanjc.
Ivan L a v r e n č i č , duhovnik, zgodovinar in politik.
Lovrenc L a v t i ž a r , misijonar.
Jernej L e g a t , škof v Trstu.
Franc L e k š e , duhovnik, iz Rečice.
Tomaž L e m p l , jezuit.
Mihael L e n d o v š e k , župnik in pisatelj.
Anton L e s a r , duhovnik.
Josip dr. L e s k o v a r , advokat v Mariboru.
Ivan dr. L i p o l d , profesor bogoslovja v Mariboru.
Matej L o t r i č , duhovnik, pesnik.

- Anton Jurij L u b y , teolog iz časa prosvetljenstva, iz Sevnice.
- Valentin /Hrizogon/ M a j e r , duhovnik, nabožen pisatelj, iz Dola pri Ljubljani.
- Eleonora M a n t u a n i , usmiljenka.
- Frančišek M a r e š i č , duhovnik, nabožen pisatelj, iz Kostanjevice.
- Jožef M a r e š i č , duhovnik, nabožen pisatelj, iz Kostanjevice.
- Josip M a r i n k o , duhovnik, pisatelj, iz Dobrove pri Ljubljani.
- Ivan M a r k o š e k , duhovnik, bogoslovni pisatelj, Teharje.
- Martin dr. M a t e k , stolni prošt mariborski.
- Janez dr. M a u r i n g , duhovnik, pisatelj.
- Anton dr. M e d v e d , duhovnik, govornik in pisatelj, iz Gorice pri Rajhenburgu.
- Jernej M e d v e d , duhovnik, leksikograf.
- Jožef M e g l i č , duhovnik, ~~pisatelj~~ pesnik.
- Alojzij dr. M e š k o , teolog, od Velike Nedelje.
- Nikolaj M e z n a r i č , frančiškan, nabožen pisatelj.
- Ivan dr. M l a k a r , profesor bogoslovja v Mariboru.
- Jernej M o ž g a n , misijonar v Afriki, iz Koprivne.
- Tomaž M r a z , dekan, pisatelj katehetičnih knjig.
- Valentin M ü l l e r , duhovnik, prvi vođa Mohorjeve družbe.
- Anton N a m r e , duhovnik, nabožen pesnik, iz Starega trga pri Ložu.
- Mihael dr. N a p o t n i k , mariborski škof.
- Urban N e ž m a h , misijonar in nabožen pisatelj, iz Rogatca.
- Franc O g r a d i , celjski opat.
- Ivan Krstnik O j e v i c , misijonar, iz Gradca.
- Mihael dr. O p e k a , kanonik, pisatelj.
- Ignacij O r o ž e n , stolni prošt mariborski, zgodovinar, iz Laškega.
- Jožef dr. P a j e k , duhovnik, zgodovinar, iz Konjic.
- Jakob P a l i r , duhovnik, prvi urednik Glasnika Srca Jezusovega.
- Jožef P a r t e l , duhovnik, nabožen pesnik, iz Škocijana.
- Franc dr. P e r n e , duhovnik, profesor in pisatelj.
- Franc P e r p a r , duhovnik, homilet.
- Ennea Silvio P i c c o l o m i n i , župnik na Sloven-skem, pozneje papež.

Mihael P i k l , duhovnik, iz Celja.
Franc P i r c /Pierz/, ameriški misijonar, iz Kamnika.
Franc P i r k m a i e r , učitelj.
Andrej P i r n a t , pesnik.
Franc Tomaž dr. P o g a č n i k , janzenističen teolog, umrl 1799.
Jožef P o g a č n i k , pesnik /latinskih pesmi/, iz Celovca.
Janez Krstnik P o g r i e t s c h n i g g , jezuit, iz Radiš na Koroškem.
Jožef P o k l u k a r , teolog, izumitelj vseslovenskega in univerzalnega alfabeta.
Jožef P o k l u k a r ml., duhovnik.
Janez P o l l i n i , zdravnik.
Jernej P o n i k v a r , kulturni delavec v Ameriki.
Luka P o r e n t a , duhovnik, čebelar.
Andrej P r a p r o t n i k , šolnik in pisatelj.
Jakob P r a š n i k a r , učitelj.
Franc P r e c k e n f e l d t , teolog, matematik, iz Ljubljane.
Sigmund P r e m b s e l /l/, pisatelj latinskih pesmi.
Miroslav P r e m r o u , zbiralec arhivskega gradiva.
Jožef P r e m r u , šolnik.
Janko Vijanski P u k m e i s t e r , pesnik.
Lidvina P u r g a j , gospodinjska pisateljica.
Anton P u r g s t a l l , filozofski pisatelj.
Janez P u r k h a r d t , pisatelj latinskih pesmi, iz 17. stol.
Janez Pavel Q u a l i z a /Hvalica/, zdravnik, iz 17.stol.

Prevodi iz tujih literatur

a. Tiskani

Izbrani spisi sv. Cecilija Cipriana. Celje 1938.
Svetega Hieronima izbrana pisma. I.del. Celje 1941.
Svetega Hieronima izbrana pisma. II.del. Celje 1941.
Svetega Janeza Krizostoma izbrani spisi. I.zv.Ljubljana 1942.
Svetega Cecilija Cipriana izbrani spisi. I. del. Pisma. Ljubljana 1944. /pomnožena izdaja one iz leta 1938/

Svetega Cecilija Cipriana izbrani spisi. II.del. Traktati. Ljubljana 1943.
Svetega Avrelija Avguščina izbrani spisi. IX.zv. Govori o Janezovem evangeliju. Ljubljana 1943.
Svetega Avrelija Avguščina izbrani spisi. X.zv. Govori o Janezovem evangeliju. Ljubljana 1943.

b. Tipkani in za tisk pripravljeni rokopisi

Svetega Avrelija Avguščina izbrana pisma. I.del. 1956.
Svetega Avrelija Avguščina izbrana pisma.II.del. 1955.
Pismo XXVI. Licenciju.
Pismo CXXX. Vdovi Probi.
Pismo CXXXVII. Božji služabnici Pavlini.
Govor ob neki obletnici njegove konsekracije za škofa. Ljubljana 1957.
Iz zakladnice latinske himnodije. I.zvezek 1954, II.zvezek 1957.
Prvi del tudi razmnožen 1954
Martyres Christi. 2.pomnožena izdaja. Po novem načrtu je ta knjiga uvrščena v zbirko cerkvenih očetov. Tekste je poslovenil in uvod napisal dr.Franc Lukman.
Gregorija Velikega Pastoralno vodilo /z obširnimi življenjepisom/. Knjiga bi obsegala 2 zvezka.
Gregorija Velikega Izbrana pisma. Knjiga bi obsegala 2 zvezka.
Kvinta Septimija Florenta Tertulijana Izbrani spisi.
Avrelija Avguščina O sveti Trojici. Za tisk pripravljen en zvezek.
Avrelija Avguščina Izbrani dogmatični spisi /Enchiridion in drugi/. Za tisk pripravljen en zvezek.

Poleg tega je prevedel dr. Lukman nekaj odlomkov za tisk pripravljenega izbora 'Apologeti drugega stoletja' in napisal uvode v Izbrane spise Gregorija iz Nise /ki jih je poslovenil dr.Franc Jere/ in v Izbrane spise Janeza Krizostoma /ki jih je oskrbel dr.Anton Čepon/.

Delno pripravljeni so še sledeči rokopisi:

Avrelija Avguščina Izbrani govori /nekateri izmed njih so bili priobčeni v Zborniku teološke fakultete in so omenjeni med tipkanimi rokopisi/.
Življenjepisi popatrističnih cerkvenih učiteljev / za en/

zvezek/ in razni manjši prevodi in razpravice, ki so z njimi v zvezi.

Kaj povezuje vsa navedena dela /in sploh vso Lukmanovo znanstveno dejavnost/ v skladno celoto? Kaka posebna teološka usmerjenost najbrž ne. Dr. Lukman ni ustvarjal svojega posebnega teološkega sistema. Zato ga ni mogoče uvrstiti med iskalce novih rešitev teološke problematike. Čeprav ne prikriva svojih velikih simpatij do svetega Avguština, vendarle ne želi biti nekakšen sodobni Avguštin. Ljubezen do Avguština ga ni naredila za nasprotnika tomizma. Njegova vnema za afriškega učenjaka in svetnika je drugačna. Kar ga privlači, je življenjska toplina, umetniška nadarjenost, besedna virtuoznost in odprtost za vse, kar zadeva Kristusovo Cerkev. Ta čista in zvesta univerzalnost mu pomeni večjo vabo, kakor pa posebnosti filozofskega sistema, ki je zvezan z Avguštinovim imenom. Čeprav je doktor filozofije, se vendarle dozdeva, da ga pravi filozofski problemi /morda le problemi šolske filozofije/ ne zanimajo. Njegov svet je teologija. Pravzaprav historična teologija, teološka misel v zgodovini človeštva, njen razvoj in njena usoda. Pa tudi ta ne kot velik, nekam dokončno zgrajen sistem. Zato nam ni napisal knjige o zgodovini dogem, čeprav je bil to njegov predmet. Ne vem, kaj ga je od tega odvrčalo. Patrologijo /ali zgodovino prve krščanske dobe/ je strnil v posebna skripta, v knjigi pa je ni izdal. Najbrž je čutil, da ~~je~~ za taka velika originalna dela na Slovenskem še ni pravih možnosti. Ko se je vrnil iz Rima, se je prav gotovo zgrozil spričo duhovne, filozofske teološke, revščine in praznine, v katero ga je življenje vrglo. Začutil je, da skoraj ničesar nimamo. No, molitvenikov, šmarnic, naivno pobožnih bukvic pač ni manjkalo. Toda to ni bila literatura, ki bi mogla mladega dvakratnega doktorja zadovoljiti. V takem okolju ne moreš brez temeljite, skrbne, neizmerno natančne priprave ničesar velikega zgraditi, čeprav živiš v času, ki je ~~pa~~ duhovnih nasprotij.

Pozitivizem in scientizem sta se v teh letih zagrizla tu tudi v glave in srca nekaterih katoliških teologov. V času Lukmanove vrnitve iz Rima je bila kriza modernizma na vrhuncu. Cerкви zvesti teologi so se začeli osveščati in iskati trdnejših temeljev, kakor je plehki in domišljavi racionalizem. Zunanjo borbo proti racionalističnemu poplitvenju /pravega modernizma pri nas sploh ni bilo/ slovenskega katolicizma je mladi dr. Lukman prepustil Mahničju in njegovim učencem. Najbrž mu ta ostra, kaj malo ljubez-

niva bojevitost ni prav nič ugajala. Ne verjamem, da je pričakoval od nje rešitve slovenske religioznosti in duhovne enotnosti. V Katoliškem obzorniku /1897 - 1906/ ni nobenega njegovega članka /čeprav je bil v tem času že doktor filozofije in teologije/. Tudi v Času, ki je nadaljeval delo Katoliškega obzornika, ga dolgo časa ne srečamo. Prva njegova revija je mariborski Voditelj v bogoslovnih vedah /1898 do 1916/. V poznejšem času pa Bogoslovni vestnik, ki je v slovenskem teološkem in filozofskem svetu resnična novost, ker je prva naša revija, ki je na svetovni višini. Dr. Lukman je v obeh samo sodelavec in urednik. Nobena ni izrazit glasnik in zagovornik njegovih idej in teoloških koncepcij. Dr. Lukman je namreč eden najbolj svobodoljubnih in širokosrčnih urednikov, kar jih je Slovenija premogla. Vse, kar je resnično, utemeljeno, s katoliškim imenom in namenom zaznamovano, je z ljubeznivo prizanesljivostjo sprejeto. Sotrudniki navadno niti ne vedo, kaj urednik o njihovih prispevkih misli. Potrpežljivi veliki in dosmrtni urednik je zbiralec vsega, kar nosi pečat krščanske resničnosti, in nič drugega. Z neizmerno pričnostjo išče in nabira drobce spoznanj in jih pritrja z večjo roko v veličasten mozaik celotne krščanske resnice. Ta naš duhovni aristokrat /saj se nam je v podobi neke aristokratske odmaknjenosti vtisnil v spomin/ je zelo skromen in preprost, kadarkoli se sreča z resnico. V mozaiku je vsak kamenček važen. Vse, kar je zdrobljeno, umazano, brezbarvno in brez bleska, kazi celotno sliko.

In vendar je resničen aristokrat, aristokrat v čisto krščanskem smislu: človek, ki zaupa v zmago in vlado najboljšega, najlepšega in najčistejšega. Ta ariston pa je Bog sam, njegova večna resničnost in ljubezen, njegovo kraljestvo in sreča v tem večnem kraljestvu.

Kdor tako zvesto zaupa v trdnost božjega vodstva, se ne meša v malenkostne prepire tega sveta, v spore in zoprnosti, ki so izraz naše majhnosti in našega nezaupanja v božji red sveta. Nikjer se ne vsiljuje. Nobene službe in časti si ne želi. In vendar ga povsod potrebujejo in v vse mogoče službe kličejo. Zato je na prav slovenski način zaposlen, z delom obložen in preobložen. Urednik revij in leksikonov, sodelavec pri revijah in leksikonih, dopisni član SAZU /in obenem predsednik naše male Bogoslovne akademije/, referent za verske zadeve pri prvi

slovenski vladi v Ljubljani /leta 1919/, predsednik Slovenske prosvetne zveze, tajni svetovalec politikov in kulturnih delavcev, zaupnik škofov in kapituljev, dekan, rektor - in končno še komponist lepih cerkvenih pesmi in glasbenik, ki igra vsaj sebi v razvedrilo. Ker neomajno zaupa v veliko resnico Kristusove blagovesti, more biti /kljub jasni politični in socialni opredeljenosti/ vendarle vez med vsemi strujami, gibanji in tokovi v slovenskem krščanskem duhovnem okolju. Nobeno naše strankarsko in kulturno gibanje se ne more postavljati z njegovim dokončnim pristankom na svoj program, nobeno pa ga tudi ne more šteti med svoje resnične nasprotnike, ako je ostalo vsaj malo krščansko in človeško strpno. Kljub vsem oznakam je vendarle ~~iz~~ nekega drugega, širšega in bolj mirnega duhovnega sveta, kakor je naše slovensko duhovno bojišče. Če je v svojih knjigah kaj podčrtal /navadno je le pripisoval in to celo v tujih in izposojenih/, je moralo biti veliko - čeprav drugim nevidno - znamenje pri besedah svetega Pavla v prvem listu Korinčanom /13.poglavje/, kjer je govor o lastnostih prave ljubezni.

- . -

Smrt je slovo. Svidenje, v katerega verjamemo, sodi v svet poveličanja in se povsem razlikuje od naših sedanjih človeških srečanj. Smrt pa je tudi opomin in naročilo. Tih opomin in zelo tiho naročilo in prav zaradi tega usodno. Opomin in naročilo nam, ki smo preostali, ker naš čas še ni prišel.

Pravzaprav je vse, kar nas na pokojnega profesorja spominja, obenem tudi opomin. Kakšen, tega skoraj ni treba povedati. Kraljestvo božje ~~ni~~ igračka za lene, udobnosti predane ljudi, ki se jim zdi breme resnice in ljubezni pretežko in zato ne store tega, kar bi mogli in tudi morali. Svečeništvo ni letovišče za duhovno jetične, ki ne smejo ničesar tvegati. Še bolj kakor življenje samo je militia, bojevanje. Pa ne bojevanje z mlini na veter in blodnimi prividi, temveč zvesta, do konca zvesta služba božji resnici. Ne kakršna koli služba, temveč ^{le} služba iz duha ljubezni, ki je velika, zgolj človeško čisto nedoumljiva dobrohotnost.

Dr. Lukman je to vedel, s svojim življenjem izpričal in še s svojim slovesom potrdil. Ne vem, kaj naj bolj občudujemo, njegove talente, ali njegovo neizmerno pridnost. Vem le, da občudovanje samo ni važno. Važna je naša lastna življenjska dolžnost, naše krščansko naročilo in upi, ki jih Cerkev v nas stavi. Občudovanje je dejanje pravičnosti, je priznanje in hvaležnost. Posnemanje pa je dejanje osebne zavzetosti. Talentov ne moremo posnemati, pridnost pa je v prosti prodaji in vsakomur dosegljiva. V to smer gre naročilo dr. Lukmana. Pridnost, neizmerno zvesta in vztrajna pridnost, prav slovenska pridnost - v stilu vneme dr. Lukmana - nam je potrebna, če hočemo dati kraljestvu božjemu na slovenskih tleh jasno podobo Kristusove resnice in ljubezni.

Zunanje časti in priznanja niso dolžnost. Včasih niso v zvezi ne s talenti in ne s pridnostjo. So bolj izraz časov, slučaja in zgolj človeških simpatij. Kot govorica Cerkev pa so dragocena, kakor je dragoceno vse, kar je Cerkev prevzela, potrdila in posvetila. Tako je moral gledati na te lepe igračke pokojni prelat in apostolski proto-notar. Vse so mu kar same od sebe padle v naročje. In jih je sprejel, ker so bile pozdrav iste Cerkev, ki ji je služil z iskanjem resnice in z dobrim, iskrenim srcem. Njegovi duhovniški in znanstveni osebni niso bile potrebne. Bile pa so priznanje njegove Cerkev in njegovih najvišjih predstojnikov. Nič nismo vedeli, kateri izmed častnih nazivov mu je bil najljubši. Morda je ob vseh mislil samo na enega, ki je več od vseh drugih in naša lastnina že od krsta sem. To je naziv svetih, od Boga za božje življenje izbranih. In končno naziv do konca zvestega heroja božjega kraljestva. Edina cerkvena čast, ki ne obledi in ne zatone v pozabljenje.

Redni profesor prelat

DR. MATIJA SLAVIČ

1877 - 1958

Dne 25. oktobra 1958 je umrl v Ljubljani prelat dr. Matija Slavič, bivši dvakratni rektor ljubljanske univerze in večkratni dekan teološke fakultete. Slovesno zadušnico v stolnici v Ljubljani je opravil škof in veliki kancler fakultete mons. Anton Vovk, ki je imel ob tej priliki kratek govor. Pokopan je bil blagopokojni profesor v domači fari Križevci pri Ljutomeru dne 29. oktobra 1958. V cerkvi mu je v spomin govoril mariborski škof prevzv. dr. Maksimilijan Držečnik. V imenu fakultete se je ob grobu poslovil od njega prodekan dr. Vilko Fajdiga. Žalna komemoracija se je vršila v fakultetni kapeli v Ljubljani dne 31. oktobra 1958. Pri komemoraciji je po zadušnici imel spominski govor izred. profesor dr. Jakob Aleksič,

Govor velikega kanclerja

mons. Antona Vovka

V domu duhovnih vaj v Ljubljani smo leta 1944. zaključili tečaj. Med duhovniki je bil najodličnejši pokojni prelat in vseučiliški profesor dr. Matija Slavič in zato je pred odhodom v imenu vseh izrekel voditelju duhovnih vaj zahvalo. Misel za zahvalo je vzel iz sv. pisma stare zaveze, iz Tobijeve knjige. Zahvalne besede je govoril približno tako-le: Pogovarjala sta se stari in mladi Tobija, kaj naj dasta možu, ki je mladega Tobijo vodil srečno v daljno deželo, ki je dvignil posojeni denar, ki je mladega Tobijo rešil, da ga ni požrla riba, ki mu je dobil bogato ženo Saro, ki mu je ukazal, naj spravi žolč ribe, s katerim je ob vrnitvi očetu vrnil vid. Predlagala sta, naj spremljevalec vzame polovico dote, ki jo je pripeljala Sara v obilnosti s seboj. Mož-spremljevalec, ki je bil božji poslanec-angel Rafael, je pa vse bogastvo tega sveta odklonil in je povdaril naj oba Tobija častita le Boga nebes, kajti božja dela razodevati in hvaliti je častno. - - In pozval je pokojni prelat, naj se za dobrote duhovnih vaj zahvalimo vsi Bogu in voditelju le s hvaležno molitvijo.

Ali ni značilno, da je pokojni prelat umrl ravno na dan po prazniku sv. Rafaela, čigar božje spremstvo je v sv. pismu stare zaveze tako pomembno? Za spremstvo v večnost je sv. Rafael počakal samo še en dan, da je vnet častilec Matere božje na Marijin dan, na soboto, zaključil svojo življenjsko pot. Obisk in pomoč Rafaela je stari Tobija zase in za svojega sina zaslužil s svojimi dobrimi in plemenitimi deli, pokojni je pa tudi zaslužil spremstvo angela Rafaela na poti v večnost s svojim

življenskim delom ob svetem pismu stare zaveze.

Pravi sv. Avguštin, da smo prejeli iz nebeške domovine pisma, ki sestavljajo sv. pismo, in ta nas opozarjajo, naj živimo lepo. Po besedi sv. Hieronima so ta pisma naslovljena na vsakega. A vsak jih ne bere, vsak jih tudi v vsem ne razume. Pokojnik je pa vsa leta svojega duhovniškega življenja ta pisma razglabljal, znanstveno raziskoval, razlagal bogoslovcem in pridno je prirejal slovenski prevod sv. pisma, da bi bilo celotno sveto pismo pristopno tudi preprostim slovenskim vernikom. V tem važnem in utrudljivem delu je prišel skoraj do cilja, na vrh gore, iz katere je že videl, kako se bo celotno sv. pismo tiskalo v slovenskem jeziku; ni pa doživel zaželenega dneva, ko bi celotno sveto pismo v slovenskem jeziku ležalo na njegovi mizi, na katero je dan za dnevom in leto za letom razpostavljal svete knjige, pisane in tiskane v različnih jezikih. - Ob vsakem slovenskem prevodu sv. pisma, tudi v daljni bodočnosti, bo pa ime pokojnega učenjaka profesorja dr. Matija Slaviča odeto v hvaležen in ponosen spomin.

Dragi naš pokojnik! Dopolnil si 81 let življenja, k oltarju Gospodovem si pristopal nad 58 let, naslov doktorja bogoslovja si častno nosil 53 let, papežev prelat si bil 34 let, bil si rektor ljubljanske univerze, dekan teološke fakultete, 38 let profesor bibličnega študija stare zaveze na naši teološki fakulteti, predvsem raziskovalec in prevajalec božje knjige. Posvečeval si pa vse svoje življenje in delo, posebej v Ljubljani, predvsem z vsakodnevnimi večkratnimi obiski Najsvetejšega v naši stolnici. Koliko si preklečal in premolil ob oltarju Marije Pomočnice! V tej stolnici se v tej žalostni uri od Tebe poslavljam. Tvoje mrtvo telo, ki ga je izmučila življenja hoja, se bo vrnilo v Tvoj rajstni kraj k Sv. Križu pri Ljutomeru, Tvoje delo bo pa živelo vedno in povsod, kjerkoli je doma naša lepa slovenska beseda. - - Kaj naj Ti damo v zahvalo za Tvoje veliko delo in za Tvoj lep duhovniški zgled? M o l i t e v , katero si tudi sam smatral za najlepše plačilo naporov! In naše molitve naj Gospod milostno sprejme po priprošnji sv. Angela Rafaela in naj jih nakloni v prid Tvojemu zveličanju. Amen.

Govor prevzvišenega gospoda

mons. dr. Maksimilijana Držečnika

Uvod. Ko je pred petimi dnevi prispela v župnijo Križevce vest o smrti g. prelata dr. Matije Slaviča, tukajšnjega rojaka, se je Vaša župnija zagrnila v globoko žalost. Ta žalost se je časovno združila z žalovanjem vesoljne Cerkve za pokojnim papežem Pijem XII. V to žalovanje je včeraj zvečer posijal žarek radosti, ko je bil izvoljen novi sv. oče. Vkljub današnji žalni slovesnosti Vam moram naznaniti to veselo vest. Za papeža je izvoljen beneški nadškof, patriarh Angel Jožef Roncali, ki si je nadel ime Janez XXIII. Odslej bomo molili za novega papeža, da bi ga Bog podpiral, da bo mogel Cerkev voditi uspešno, v duhovni blagor vsega krščanstva in vsega sveta. - Ime Janez je ime apostola ljubezni. Naj bi bil tudi novi papež apostol ljubezni, ki je današnjemu svetu najbolj primanjkuje.

Mi bomo pa danes izkazali zadnje dejanje krščanske ljubezni pok. g. prelata dr. Matiju Slaviču, velikemu rojaku križevske župnije, ko ga bomo spremili na njegovi zadnji poti. - Pok. g. prelat je zatisnil svoje oči na predvečer praznika Kristusa Kralja, k zadnjemu počitku pa ga spremljamo v neposredni bližini praznika vseh svetnikov. Oba praznika obkrožata zadnje slovo g. prelata ter mu dajeta globoko pomemben okvir. Praznik Kristusa Kralja nas je spominjal na vrhovno oblast, ki jo ima Kristus nad stvarstvom in posebej nad odrešenim človeštvom, na njegovo kraljestvo, ki ga je ustanovil na zemlji, na vojskujočo se Cerkev, ki zbira ljudi pod Kristusovo zastavo in jim pomaga, da si izvojujejo venec zmage in dosežejo kraljestvo blaženih v večnosti. V to kraljestvo blaženih bomo upirali svoj pogled na praznik

vseh svetnikov..

Pok. g.prelat dr. Matija Slavič je vse svoje življenje zvesto služil Kralju vseh kraljev, Kristusu, kot njegov duhovnik. Služil je pa tudi v pravi krščanski ljubezni svojemu bližnjemu, svojemu narodu in domovini. Zapustil nam je vzgled, kako naj tudi mi služimo Bogu in bližnjemu v ljubezni.

1. Življenje pok. g.prelata je v kratkih potezah takole potekalo:

Rojen je bil 27.1.1877 v prijazni vasi Bučečovci, v tukajšnji župniji, v trdni kmečki hiši. Njegov stric je bil jezuit in pokojni je rad pripovedoval, kako je kot bogoslovec in mlad duhovnik obiskoval strica v Sarajevu. Krščanski starši so ga poslali študirat v Maribor v gimnazijo; bil je gojenec dijaškega semenišča. Po maturi je vstopil v mariborsko bogoslovje ter bil leta 1900 posvečen v duhovnika. Po kratkem kaplanovanju v Hočah ga je takratni mariborski škof dr. Napotnik poslal na Dunaj, da bi si pridobil doktorat. To je dosegel leta 1905. Po dovršenih študijah je bil šest let nemški pridigar v Celju. Leta 1911 je postal profesor sv. pisma SZ na mariborskem bogoslovju. Po končani svetovni vojni je sodeloval kot strokovnjak za Prekmurje na mirovni konferenci v Parizu. Leta 1920 se je vrnil iz Pariza in bil nato poklican na novoustanovljeno univerzo v Ljubljani za profesorja SZ na teološki fakulteti. Vkljub visoki starosti je predaval še lansko šolsko leto na tem zavodu. Polnih 47 let je učil slovenske bogoslovce in jih uvajal v razumevanje sv. pisma. Sv. oče Pij XI. ga le leta 1924 imenoval za svojega hišnega prelata.

2. Duhovnik po božjem Srcu. To je bil pokojni z vsem srcem. Ko se je odločil, da postane duhovnik, je bil to sklep moža, - odločitev celega moža. Ni več okleval, omahoval, ni več skušal preklicati besede, ki jo je dal ~~Krix~~ Bogu, ni kršil prisege, ki jo je dal kot novomašnik Kristusu-Kralju. Psalmistove besede: "Meni pa je dobro, da sem Bogu blizu, da imam zavetje pri Gospodu Bogu" /Ps 72,28/ so prešinjale tudi njegovo duhovniško srce. Zato ga je cerkev poklicala za vzgojitelja bogoslovcev; to odgovorno službo je vršil skoro pol stoletja ter bodoče duhovnike uvajal v razumevanje božje besede sv.pisma.

V zvezi s to učiteljsko službo je izvršil še velepomembno zgodovinsko delo: nov prevod sv. pisma iz hebrejskega izvornika. To je njegovo ogromno, življensko delo. Da bi se usposobil za to delo, je ponovno prepotoval sv. deželo, Egipt in Sinaj. Svoje potovanje je popisal v knjigi "V deželi faraonov". Ob napornem delu, ki ga je zahtevalo prevajanje sv. pisma, so se tudi izčrpale njegove telesne moči. Prav sedaj, ko pričakujemo, da bo kmalu izšel pri Mohorjevi družbi prvi del sv. pisma SZ v novem prevodu dr. Slaviča, ga je Bog poklical k sebi. Tako mu ni bilo dano, da bi videl svoje življensko delo objavljeno. Zgodilo se je kakor nekoč z Mojzesom, ki je pripeljal izvoljeno ljudstvo do vhoda, v obljubljeni deželo, sam pa ni smel vstopiti vanjo, temveč je prav pred njenim vhodom umrl.

3. Rodoljub. Zvestoba do Boga in ljubezen do Boga se mora nujno razodevati tudi v ljubezni do bližnjega, do sočloveka. To dvoje je neločljivo. Tako je bilo tudi v življenju pok. g. prelata. Ne-le da je bil v zasebnem življenju plemenit, darežljiv, usmiljen, njega je odlikovala še posebno globoka ljubezen do slovenskega ljudstva. Ta ljubezen ga je vodila pri njegovem ogromnem življenjskem delu, pri prevanju sv. pisma. Posebej pa ga je vodila pri njegovem narodnem delu. Tu si je pridobil nevenljivih zaslug.

Že kot bogoslovec se je zanimal za prekmurske sosede, v počitnicah potoval peš po Prekmurju, da je spoznaval ljudi in kraje in razmere, ki so takrat tam vladale. Iskal je stika s prekmurskimi narodnimi duhovniki, Kleklom, Bašem in drugimi. Razširjal je med njimi Mohorjeve knjige in jih navduševal za slovenstvo. Tako se je usposobil, da je mogel na mirovni konferenci v Parizu uspešno zastopati koristi Prekmurcev in nemalo je njegova zasluga, da so se prekmurski Slovenci po več ko tisoč letih združili z ostalimi Slovenci v narodni državi. - O delu v Parizu je napisal knjigo "Prekmurje".

Po raznih časopih je tudi mnogo njegovih člankov o Prekmurju, enako tudi v knjigi "Slovenska krajina."

Pok. dr. Matija Slavič je bil torej v resnici duhovnik po božji volji, duhovnik, ki nam je zapustil

lep vzgled ljubezni in zvestobe do Boga, pa tudi ljubezni in zvestobe do bližnjega, do naroda in domovine. - Duhovnik je dar božji, je delo božje milosti, pa tudi osebnega prizadevanja in sodelovanja z božjo milostjo. Posnemajmo tudi mi njegov vzgled. Prosimo pa tudi Boga, da podeli našemu slovenskemu ljudstvu mnogo duhovnikov, ki bodo hodili po stopinjah pok. g. prelata, ki se bodo z nepreklicno zvestobo darovali Bogu in božji službi ter z nesebično in požrtvovalno ljubeznijo delovali za duhovni blagor slovenskega ljudstva. Za to bo gotovo tudi pok. g. prelat prosil pri Bogu. Ohranimo pok. g. prelata hvaležen spomin ter mu pomagajmo z molitvijo, v kolikor jo še potrebuje. - Amen.

Govor prodekana

dr. V. Fajdiga

Na Teološki fakulteti v Ljubljani se zadnji čas ponovno vije žalna zastava, znamenje, da žaluje za svojimi dragimi profesorji. Med njimi pa sta dva, ki sta bila z rojstvom in nadaljnim razvojem fakultete še posebno tesno povezana. To sta profesorja dr. Franc Lukman in dr. Matija Slavič. Oba nam je dala zelena Štajerska, oba, velika prijatelja med seboj, sta nam letos, kmalu drug za drugim, odšla v večnost. Za oba bi se hoteli znova in znova lavantinski škofiji zahvaljevati. Pospremili smo dostojno k sv. Križu v Ljubljani nepozabnega nam profesorja Lukmana, ko smo v Ljubljani glasno očrtali njegovo življenjsko pot in pravično skušali oceniti njegove zasluge za slovensko znanost in še posebej za našo fakulteto. Ko pa danes spremljamo k sv. Križu pri Ljutomeru truplo prelata Slaviča, nam dolžnost dostojne zahvale še ostane, četudi se je ob svečanosti v ljubljanski stolnici ljubljanski škof in veliki kancler naše fakultete zares lepo od njega poslovil.

Mnogo nam je dala lavantinska škofija, ko nam je dala dr. Slaviča. Ljubljani je posodila velikega učitelja, zaslužnega narodnega delavca in vzornega duhovnika. Njegova življenjska pot se ne začne šele z letom 1920, ko je prišel na ljubljansko fakulteto, pač pa je res, da je bila od takrat naprej še posebno bogata in plodna. Komaj rojena teološka fakulteta, četudi so o njej že davno prej sanjali, je v prvih dneh svojega življenja potrebovala močnih ljudi, ki jo bodo ohranjali in utrjevali za dolgo. Med takimi je bil tudi pokojni g. prelat. Saj je že leta 1911 začel na mariborskem bogoslovju s svojo visokošolsko kariero, toda v Ljubljani se je šele, razvil v znanstvenika večjega formata, ki je bil skoro 40 let vodilen v bibličnih

vedah SZ na slovenskih tleh. Ne da bi se spuščal v podrobnosti njegovega znanstvenega dela v Ljubljani, bi vseeno rad poudaril, da se je to delo odvijalo predvsem v dveh smereh. Hotel je biti najprej učitelj mlademu duhovniškemu in teološkoznanstvenemu naraščaju, in to na delikatnem področju Stare zaveze. Delo učitelja in vzgojitelja v bibličnih vedah SZ, začeto v Mariboru, je dr. Slavič neutrudno in zelo vestno nadaljeval celih 37 let v Ljubljani. Ko drugi že davno mislijo na pokoj, se je pokojni prelat dan za dnem podajal k svojim uram na fakulteti: ne samo takrat, ko je bil še ves mlad in prožen, ampak tudi v zadnjih letih, ko mu je starost in bolezen pritisnila svoje neizbrisne pečate. Hodil je takrat, ko je bil za to primerno plačan, hodil sedaj, ko se je skoraj moral boriti za svoj vsakdanji kruh. Težko je prešteti vse duhovnike, ki so se pri njem naučili hebrejščine, se poglobili v sveto pismo starega testamenta in vzljubili dobo, ki je pripravljala Odrešenika. Njegovo učiteljsko in vzgojiteljsko delo na naši fakulteti je bilo slejkoprej najbolj potrebno in najbolj koristno delo v Ljubljani, četudi ne najbolj slavno in najbolj vidno.

Zato pa je bilo toliko bolj vidno in slavno drugo delo, ki ga je pokojni profesor izvršil v dobi svojega bivanja v prestolnici Slovenije. Z neutrudnim delom ^{prevajanja} sv. pisma SZ, ki se je začelo že pred letom 1930 in se je nehalo, skoraj dovršeno, nekaj dni pred smrtjo, se je prelat Slavič uvrstil med najbolj zaslužne može ne le svete Cerkve, ampak tudi našega naroda. Prevajalci sv. pisma, te najvažnejše knjige sveta, so v vsakem narodu posebej češčeni kot pionirji in jim gre mesto, čigar slava težko ugasne. To delo je pokojnik vršil z veliko vnemo, sam ga je hotel opraviti, in dano mu je bilo, da je bilo že pred vojno vsaj deloma ~~že~~ izročeno v korist slovenskih vernikov, po vojni pa je vsaj v duhu videl, da izhaja pri Mohorjevi družbi in da po njem segajo ljudje tako živahno kakor niso nikdar pred vojsko, saj je bilo že s samo prednaročbo naročenih ca 30.000 izvodov prve knjige sv. pisma. Pač velika tolažba in vsaj majhno plačilo za človeka, ki je pri težaškem delu vztrajal do konca. Da, težaškem delu. Rekli so mi, da je v urah, ko so se mu same zapirale trudne oči, hodil po mrzlo vodo, da jih je poživiljal, ne meneč se zato, da je s tem nehote uničil eno oko. To in tako je profesor Slavič delal v Ljubljani.

Posebno profesorjem pa je bil zgled še drugače. Ni se zaprl v svoje učenjaštvo, ostal je vseskozi tesno povezan s svojim narodom in Cerkvijo.

Ni bil samo učitelj. Bil je tudi velik in zaslužen narodni delavec v središču Slovenije. Samo dve veliki borbi naj omenim, ki jih je vodil za svoj narod. Borbo za Prekmurje, ki se je končala z veliko zmago in borbo za slovensko univerzo v Ljubljani, ki je končno in tudi po njegovih zaslugah, saj ji je bil dvakrat rektor, vendarle dosegla svoje pravice. Pa tudi drugod, kjer se je bilo treba žrtvovati za vero in narod, je bil pokojni prelat mnogokje zraven, posebno pa na prosvetnem polju.

Pri vsem tem pa je bil vedno dober človek. Dekanat teološke fakultete je dobil sožalno pismo nekega doktorja iz Novega mesta, ki med drugim pravi: "Osem let sem stanoval pri njem in ga do dna spoznal." In koliko študentov bi mu za čas njegovega bivanja v Ljubljani, moglo dati podobno spričevalo, saj so včasih hodili za njim, posebno Prekmurci, kakor za očetom. *Pokojni prelat je bil zares pošten in dober človek".

Prav posebno pa se nam je v Ljubljani priljubil zato, ker je bil tako skromen in dober duhovnik. Pred vojno je dolga leta maševal v Josefinumu, po vojni pa je bila stolnica njegov drugi dom. Tam v naši stolnici je oltar, na katerem kraljuje slika brezjanske Marije, ki je bila in je še vernikom zavetje in uteha v vseh stiskah. Ob njej je preprosta klop. Pri tem oltarju je pokojni prelat dan za dnem prosil za svoj narod, v tej klopi smo ga mogli videti pri vseh pobožnostih in kolikokrat tudi sicer. Prelat Slavič je namreč kljub svojim zunanjim častem in odlikam ostal otroško pobožen duhovnik, ki nam je dajal najlepši zgled. Pobožen in resen duhovnik. Spominjam se, kako je pokojnemu dr. Jeretu, ki je pri nas vodil Unio apostolica, Družbo za poglobljanje duhovniške svetosti, družbo, ki od jutra do večera nalaga mnogo dolžnosti, o katerih je treba vsak večer voditi račun in na koncu vsakega meseca ta pisan račun izročiti škofijskemu voditelju - spominjam se, pravim, da je prelat Slavič ta račun mesec za mesecem predlagal dr. Jeretu in tako dokazal, da svojo duhovniško življenje in delo hoče jemati resno in odgovorno in se vse življenje pripravljati na zadnji račun.

Sedaj pa je prišel trenutek za njegov zadnji račun pred Gospodom Bogom. Prepričani smo, da ta račun ni bil težak. In ko Ljubljana po tako bogatem življenju vrača prelatovo utrujeno truplo domači zemlji - ena se njemu je želja spolnila - ko Teološka fakulteta, njeni profesorji in slušatelji trpijo ob slovesu od svojega prijatelja in vzgojitelja, moremo svojo dolžnost hvaležnosti izpolniti ne le tako, da bomo skušali, posebno na teološki fakulteti, ohranjati njegovo delo, živeti po njegovem zgledu in nadaljevati, kjer je on nehal, ampak tudi tako, da Gospoda Boga, ki more dajati človeku zdravilo tudi še po smrti, z vso iskrenostjo in dolgo časa prosimo: Gospod, daj mu večni pokoj in večna luč naj mu sveti. Zbogom, sveta in blaga duša, zbogom!

Govor izrednega profesorja

dr. J. Aleksiča

Spoštovani gospodje profesorji, dragi bogoslovci!
"Summa annorum nostrorum sunt septuaginta anni et, si validi sumus, octoginta" /Ps 89, 10/. Rajni gospod prelat, prof. dr. Matija Slavič, je dočakal 81 let, 8 mesecev in 25 dni. Bil je torej, po številu svojih let, krepak mož. Erat vir validus. Bil pa je tudi vir validus, krepak mož, po številu svojih življenskih del in uspehov.

Rajni gospod prelat je bil profesor bibličnih ved stare zaveze. Med prvimi in poglobitnimi idejami starozavezne religioznosti je ideja pravičnosti. Starozavezna pravičnost ni farizejska pravičnost, ampak pravičnost, ki so jo oznanjali, zanjo trpeli in umirali stari preroki, in ki jo Knjiga modrosti opredeljuje kot najvišje spoznanje, ko pravi: "Tebe poznati, o Bog, je popolna pravičnost, in poznati tvojo moč, je korenina nesmrtnosti" /15, 3/.

Zdi se mi primerno, da si v luči tako pojmovane pravičnosti na kratko predočimo delo pokojnega profesorja stare zaveze. Ta pravičnost terja od nas, da se skušamo približati celi resnici o možu, ki je bil do včeraj med nami, sedaj pa je odšel pred nami v večnost. To pa - priznam - zame ni lahka naloga. Premalo poznam pokojnega profesorja, mnogo premalo. Zato sem se branil prevzeti in v naglici pripraviti ta spominski govor. Besede, ki se naj s tega mesta spregovore v taki uri, so namenjene v prvi vrsti vam, dragi bogoslovci. Vi ste mladi ljudje, in mladina je kritična. Hitro opazi, ali se za izložbo besed skriva skladišče blaga ali pa vlada praznina.

Zato smatram te spominske besede samo za poskus in vajo v prizadevanju, da se ob zgledu pokojnika učimo bolj spoznavati in vzljubiti ideal starozavezne, svetopisemske pravičnosti.

Najprej bom podal kratek redosled najvažnejših zunanjih mejnikov v življenju pokojnega prof. Slaviča, nato se bomo ozrli v njegovo življenjsko delavnico, in končno bomo iz vsega tega skušali uganiti nekatere glavne črte v liku pokojnikove osebnosti.

Življenjepisni podatki

Dr. Matija Slavič se je narodil 27. januarja 1877 v vasi Bučečovci, v župniji Sv. Križa pri Ljutomeru. Če se prav spominjam, me je v bogoslovnih letih nekoč zanesla pot skozi to vas, ki leži v srcu lepega, rodovitnega Murskega polja, Slika, ki mi je ostala v spominu, je slika tipične, premožne kmečke vasi na Murskem polju. Tudi Slavičeva rojstna hiša je bila hiša trdnih kmetov.

Po končani šestrazredni osnovni šoli v Križevcih in Radgoni je mladi Matija stopil v srednjo šolo, na klasični gimnaziji v Mariboru, in tam maturiral leta 1897. Nato je vstopil v bogoslovje v Mariboru, in leta 1901. daroval svojo prvo sv. daritev. (1900 po ŠENATIŽMU L. ŠK.)

Iz njegovih uslužbenskih papirjev je razvidno, da so ga najprej imenovali za kaplana v Hočah, in še isto leto, 1901, so ga poslali na teološko fakulteto na Dunaj. Tu je ostal do leta 1905, ko si je pridobil naslov doktorja teologije. Ko se je vrnil z Dunaja, je bil postavljen za nemškega pridigarja in kateheta v Celju. To službo je vršil šest let, do 19. septembra 1911.

Z dekretom naslednjega dne ga je škof Napotnik imenoval za nadomestnega profesorja na bogoslovnem učilišču v Mariboru, ker je zaradi bolezni odšel na dopust dotedanji profesor bibličnih ved stare zaveze, dr. Franc Fejš. Leta 1913 je bil dr. Slavič imenovan za provizornega profesorja te stroke, na istem mestu, leta 1916 pa za pravega profesorja.

Po končani prvi svetovni vojni ga je takratna Jugoslavija poslala kot izvedenca za Prekmurje na mirovno konferenco v Pariz, in leta 1922 v London v isti zadevi.

Ko je bila leta 1919 v Ljubljani ustanovljena univerza, je bil dr. Slavič, po svoji vrnitvi iz Pariza, imenovan 3. februarja 1920 za izrednega, naslednje leto za rednega profesorja bibličnih ved SZ na teološki fakulteti univerze v Ljubljani.

V svrhu izpopolnitve in specializacije v študiju bibličnih ved je bil dvakrat na večtedenskem študijskem potovanju po Palestini in Egiptu; to je bilo leta 1912 in leta 1927, med tem pa se je mudil leta 1922 delj časa na Bibličnem zavodu v Rimu.

V času svoje ljubljanske profesure je bil dvakrat izvoljen za dekana na teološki fakulteti, t. j. v letih 1930-31 in 1937-38, dvakrat pa, 1933-34 in 1939-41, za rektorja univerze.

Upokojen je bil 31. avgusta 1951. Kot aktivni profesor bibličnih ved stare zaveze je torej deloval: osem in pol leta v Mariboru, 31 in pol leta v Ljubljani, skupaj štirideset let. Vendar je tudi po svoji upokojitvi deloma še predaval - dve uri na teden -, nadaljnih šest let, t. j. do konca akademskega leta 1956-1957. Umrl je 25. oktobra 1958 ob 1/2 7 zvečer za kapjo.

To so glavni podatki iz njegovega življenjskega poteka. Stopimo sedaj v njegovo delavnico.

Njegovo delovanje

Že naštevanje življenjepisnih podatkov daje slutiti, da pokojni profesor Slavič ni bil samo profesor, in da se njegova življenska pot ni usmerjala v enoličnost. Gre mu tudi naslov zaslužnega javnega delavca.

Zaradi boljšega pregleda bi razdelil Slavičevo profesorsko in javno delovanje najprej v mariborsko in ljubljansko razdobje:

1./ Mariborsko razdobje - od 1911 do 1920. - Prvo Slavičevo tiskano razpravo zasledimo že leta 1908 v "Voditelju bogoslovnih ved." To je apologetična razprava

z naslovom: "Razum in volja pa vera." Napisal in priobčil jo je torej še kot katehet v Celju. Toda leta 1911 sta izšla na Dunaju prva dva njegova biblična spisa: njegova doktorska disertacija "Des Epheser - und Kolosserbriefes Lehre über die Person Christi und sein Heilswerk" /Wien, 1911, str. 80/, in "Archaeologiae biblicae summarium" /Wien, 1911, str. 80/.

Zakaj sta ravno to leto izšla ta dva biblična spisa? Spomnimo se, da je bil to leto dr. Slavič imenovan za nadomestnega profesorja bibličnih ved na bogoslovnem učilišču v Mariboru. To sta torej njegova dva habilitacijska spisa. S tem se je začela Slavičeva biblicistična življenska pot, ki je ni več zapustil.

Že naslednje leto, ¹⁹¹²gré, dr. Slavič na svoje prvo študijsko potovanje v Palestino in Egipt. Leta 1914, v prvem letu prve svetovne vojne, izide o tem njegov potopis "V deželi Faraonov" /Maribor, 1914, str. 101/. Razen tega izda razpravo "Psalm 41 in 42" /Voditelj, 1914, str. 31-41/.

Važno je zanj leto 1915, ko je izšla njegova razprava "K novi izdaji slovenskega sv. pisma" /Voditelj, 1915, str. 85-104/. Ta razprava pomeni mejnik v njegovi biblicistični usmerjenosti. Tu se dr. Slavič prvič odkriva kot bodoči prevajalec sv. pisma. V tem članku, prvič, naglašaja potrebo nove izdaje sv. pisma, namreč novega slovenskega prevoda. Drugič, naravnost napoveduje, da bosta "veselje in ljubezen do božje besede pripravila tudi našemu času novo izdajo" /str. 85/; tretjič, navaja kot zgled kratek odlomek novega prevoda - kajpada gre tu za prevod iz vulgate; na prevod iz hebrejskega izvirnika takrat še ni mislil - /2 Mo 15, 22-26/. Četrtič, razloži "obča načela", po katerih naj bi bil prirejen nov prevod. Med drugim piše: "Preiščimo, vkoliko so dosedanje slovenske biblije podale čisto in jasno vsebino vulgate; glejmo, da se ne izgubi nikak atom božje besede! Po obliki so pa dosedanje biblije v zvezi s cerkveno-slovanskim sv. Pismom. Kar je v tej obliki dobrega in lepega in odgovarja razvoju našega jezika, to ohranimo! Naj ostane kontinuiteta slovenskega sv. pisma! Kar je pri tem pomanjkljivega in nepopolnega, to naredimo boljše in popolnejše!" /str. 87/.

Ni dvoma, da ta načela delajo čast mlademu, tedaj 38 letnemu slovenskemu biblicistu.

Profesor Slavič je torej že leta 1915 začel misliti na novi slovenski prevod sv. pisma stare zaveze, in to iz vulgate. Toda, dejanski se je lotil tega dela - in sicer prevajanja iz hebrejščine - šele kakih 15 let pozneje. Kako to?

Pomislimo, kaj so pomenila za nas Slovence leta prve svetovne vojne: razpad Avstro-ogrske monarhije in rojstvo Jugoslavije. Profesor Slavič je bil doma z Murskega polja, iz župnije Sv. Križa; v sosednji župniji, pri Sv. Juriju ob Ščavnici, je bil doma dr. Anton Korošec, tedanji voditelj Slovencev. V Mariboru sta oba bivala pod isto streho Dijaškega semenišča. Zato je razumljivo, zakaj je dr. Slavič prevzel nalogo, da skuša rešiti in pridobiti za Slovenijo in Jugoslavijo prekmurske Slovence na Madžarskem. Obrnil sem se na dr. Vilka Novaka, profesorja etnologije na univerzi v Ljubljani, ki je prekmurski domačin in zanesljiv poznavalec prekmurske zgodovine, s prošnjo, da mi odkrito pove, kaj misli o vlogi dr. Slaviča v gornjem vprašanju. Dal mi je sledeči pismeni odgovor:

"Dr. Slavič si je pridobil nevenljive zasluge za priključitev Prekmurja k Jugoslaviji ter za njega spoznavanje v ostali Sloveniji. Že kot gimnazijec in bogoslovec je potoval večkrat po Prekmurju, obiskoval narodno delujoče tamkajšnje duhovnike, kot so bili župnik Borovnjak na Cankovi in dekan dr. Ivanóci na Tišini. Dopisoval si je z mlajšimi prekmurskimi bogoslovci in duhovniki, svojimi vrstniki, kot so bili župnik in preporoditelj Klekl, župnik Baša in drugi. Kot odbornik Narodnega sveta 1918 v Mariboru je dobil referat za Prekmurje. V septembru t.ļ. je prepotoval vse Prekmurje, obiskal narodno čuteče duhovnike, govoril s kmeti, ki so se navduševali za Jugoslavijo, kot Slavič sam piše. Z generalom Maistrom je konec leta 1918 pozval Narodno vlado v Ljubljani, naj zasede Prekmurje, kar so zahtevali tudi zastopniki Prekmurja. To se pa ni zgodilo in tako je po osvoboditvi ostale Slovenije in ustanovitvi Jugoslavije Prekmurje ostalo še nadalje v madžarski državi. Sedaj je dr. Slavič sestavljal letake, ki so jih z avionom spuščali v Prekmurju in vzdrževal dopisovanje z zaupniki v Prekmurju.

Ko se je pa pričela na pariški mirovni konferenci borba za jugoslovanske meje, je bil dr. Slavič kot najbolj

poklicani dodeljen naši delegaciji kot izvedenec za Prekmurje. To delo je sam popisal v razpravi "Prekmurske meje v diplomaciji" /na 25 straneh/. Dr. Slavič je zbral za našo delegacijo ogromno podatkov, s katerimi je mogla uspešno podpirati svoje zahteve, da naj se Prekmurje priključi Jugoslaviji. V ta namen so izdali tudi Slavičev francoski spis "Le Prekmurje" ter več drugih, Vsi ti podatki so dobro služili tudi mednarodni razmejitveni komisiji, ki je določila osvobojenemu Prekmurju natančne meje,

S svojim bogatim poznanjem prekmurskih razmer pa je po osvoboditvi seznanjal dr. Slavič vso Slovenijo. Napisal je leta 1921 prvo knjigo o Prekmurju, čez dve leti je objavil o njem obširen spis v "Mladiki", v naslednjih letih pa več spisov v raznih listih in zbornikih, predvsem dva obširna o boju za osvoboditev Prekmurja v zborniku "Slovenska Krajina". V teh spisih je dr. Slavič zlasti obširno utemeljeval slovenski značaj Prekmurja proti tistim, ki so ga razglašali za hrvaškega. Vsi ti spisi bodo ostali dragocen vir osebnega pričevalca za zgodovino te dežele in Slovencev vobče. Nihče bi ne mogel dela za osvobodjenje Prekmurja podpreti bolje s stvarnimi podatki, kakor je bil to storil dr. Slavič. Zato mu bo vedno hvaležno ne le Prekmurje, marveč se ga bo morala spoštljivo spominjati tudi vsa Slovenija." -

Kljub tej zaposlenosti s študijem narodnostnih, prekmurskih problemov je profesor Slavič v onih letih svojega mariborskega delovanja izdal tudi dva biblična spisa: "Nedeljske in prazniške evangelije z razlago in opomini" /Maribor, 1917, strn 154/, in razpravo "Ali je več ko 4000 let pred Kristusom" /Voditelj, 1916/. -

2./ Ljubljansko razdobje - od 1920 do 1958. - Z imenovanjem za izrednega profesorja na Teološki fakulteti v Ljubljani - po vrnitvi z mirovne konference - se je začelo za profesorja Slaviča drugo razdobje njegove profesure, ki traja več ko 37 let. Razdelil bi ga v tri periode:

Prva perioda: od 1920 do 1930. To je desetletje, v katerem profesor Slavič troši in razdaja svoje moči v tri smeri:

a/ Posveča se še nadalje prekmurskemu ljudstvu in njegovim problemom. Leta 1921 izide njegova knjiga "Prekmurje" /Ljubljana, str. 123/, leta 1923 dolga razprava v Mladiki,

kakor jo navaja prof. Novak, isto leto razprava " O dvestoletnici prekmurskega slovstva" /Čas, 1923, str. 240-244/, in končno spis "Državni prevrat v Mariboru. Slovenci 1918 - 1928." -

b/ Profesor Slavič pomaga pri katoliškem verskem in prosvetnem delu v Sloveniji. Dve vidnejši priči v tem oziru: Leta 1923 je fungiral kot predsednik pripravljalnega odbora za V. Katoliški shod v Ljubljani, in nato s sodelavci uredil in izdal o tem obširno knjigo /"Peti katoliški shod v Ljubljani, 368 strani/. V znak zaslužnosti za to je prejel iz Rima čast prelata. Ob koncu tega desetletja pa se profesor Slavič oglasi z obširno razpravo "Katoliška akcija" /Čas 1928/29, str. 289-307/, kar kaže, da se je ukvarjal tudi s tem, tedaj perečim vprašanjem.

c/ Končno, njegovo strokovno delo na teološki fakulteti. Sam oskrbuje vsa predavanja iz biblične stroke stare zaveze. Napiše v tem času devet bibličnih razprav v Bogoslovnem Vestniku, Mladiki in Času, in izda poljuden potopisni spis "Na Sinaj" o svojem drugem študijskem potovanju v Orient, v letu 1927. Ni-āv

Ni dvoma, da se je v tem desetletju že tudi posebej pripravljaj na prevajanje sv. pisma. Že leta 1922, ko je prebil skoraj celo leto na Bibličnem institutu v Rimu, se je odločil - mislim, da je to storil pod vplivom profesorja A. Vaccari-ja na tem zavodu - da bo napravil nov slovenski prevod stare zaveze: ne na podlagi vulgate, kakor je nameraval v Mariboru, temveč iz hebrejskega izvirnika.

Druga perioda. - To periodo bi vokviril v leta 1930 - 1945. Po letu 1930 se namreč opaža, da je profesor Slavič skoraj docela prenehal z razpravami te ali one vrste po revijah. Tudi ga ni več opaziti mnogo v javnem življenju, razen kolikor je moral kot dekan teološke fakultete in rektor univerze. Očividno se je profesor Slavič okrog 1930 umaknil v svojo delovno sobo in se lotil prevajanja sv. pisma. Delal je med šolskim letom in v počitnicah. Leto za letom se je po končanih predavanjih odpravil s polnim kovčkom knjig na Blejski otok, in tam, ob Marijini božjepotni cerkvi, prevajal božjo besedo.

Leta 1937 je predložil škofijskemu ordinariatu v Mariboru Prvi del svojega prevoda Sv. pisma stare zaveze /t. j. Mojzesov^e in Jozuetova knjiga/ v cenzuro. Tiskala in izdala ga je Mohorjeva družba v Celju leta 1939.

V letih okupacije je profesor Slavič nadaljeval s svojim prevajalskim delom, tako, da je imel ob koncu druge svetovne vojne prevedenih vseh 21 zgodovinskih knjig. Razen tega je v tem času spisal obširen učbenik "Uvod v sveto pismo stare zaveze" /290 str./ Delo je bilo malo pred koncem vojne, leta 1945, že natisnjeno, ni pa moglo več iziti.

Kakor sem že omenil, je bil profesor Slavič v tej periodi tudi dvakrat dekan teološke fakultete in dvakrat rektor univerze.

Tretja perioda. - Zadnja perioda Slavičevega delovanja v Ljubljani obsega leta 1945 - 1958.

Ko se je profesor Slavič leta 1947 vrnil iz zamejstva, sva se dogovorila, da prevzame na fakulteti samo dve tedenski uri predavanj, t.j. introdukcijo, zato, da bi se lažje posvetil nadaljevanju svojega prevajanja.

Profesor Slavič je delal marljivo, neutrudno. Prevajanje sv. pisma, zlasti iz hebrejščine, je naporno delo, težje, kakor vsako izvirno pisateljsko delo. Simon Gregorčič je bil rojen pesnik. Prevedel je na slovensko Jobovo knjigo po latinski vulgati. Čeprav mu latinščina vulgate ni mogla delati posebnih težav, je vendar 8. februarja 1903 rekel Vrhovniku, "da je s to pesnitvijo imel več truda, kakor bi bil spisal deset snopičev izvirnih pesmi" /NUK ms. 622, št.256; cit.po: Zbrano delo, III /1951/, str. 428/. Prevajanje iz hebrejskega izvirnika pač ni lažje kot iz vulgate. Gospodinja profesor Slaviča mi je pripovedovala, da je pokojni gospod prelat čisto pozno v noč sedel pri svoji mizi, sklonjen nad knjigami. Ko so ga skelele oči ali se ga je lotevala utrujenost, je šel k vodovodu in si s hladno vodo izpiral oči. Že v letih pred okupacijo je izgubil eno oko. Toda nadaljeval je z drugim, samim, dokler tudi to ni odpovedalo.

Profesor Slavič je vpregal svoje moči in jih poganjal k delu z vztrajnostjo in žilavostjo, ki je lastna slovenskemu kmetu. Že je končal poučne knjige in velike preroke. Ko pa se je letos julija lotil malih prerokov, mu je pri drugem poglavju prvega izmed malih prerokov, pri Ozeju, omagala roka in se mu je zameglilo še drugo oko. Omahnil je, kakor Mojzes na gori Nebo, ko se mu je že odprl pogled na obljubljeni deželo, se pravi, ko se je njegovo prevajalsko delo bližalo koncu.

Njegov zgled

Ako se sedaj vprašamo, katere so bile glavne poteze pokojnikovega značaja, priznam, da na to vprašanje morem dati le subjektiven odgovor. To iz enostavnega razloga, ker nisem imel prilike, da bi se približal globljim "kamricam njegovega srca", kakor bi dejal Ivan Cankar. Brez tega pa je naša sodba samo naša in ni vedno tudi objektivna.

Na duhovnem liku pokojnega profesor Slaviča se mi zde vidne zlasti sledeče tri poteze: njegova tiha delavnost, njegova dobrosrčna poštenost, njegova otroška vernost.

Pravim, njegova tiha, vztrajna delavnost, marljivost. Rajni profesor je napravlj^lal name vtis^l tihega, skoraj molčečega človeka. Zdi se mi, da to ni bil samo moj vtis. Njegov stari, odlični prijatelj, jurist Golja, je v času njegove zadnje bolezni nekomu dejal, da je bil profesor Slavič včasih preveč vase zaprt. Pomislimo samo, kako malo je govoril na naših profesorskih sejah. Kako čudovito - ali, če hočete, obupno - kratke bi bile te naše seje, če bi vsi tako malo govorili ...

In vendar, kdo bi mogel trditi, da se profesor Slavič ni zanimal za vprašanja, ki so se na sejah obravnavala, ali da ni vedel ničesar pripomniti. Njegovo molčečnost si razlagam s tem, da je raje poslušal ko govoril, ker so se pri tem njegovi živci odpočili in njegove misli nekje sprehodile, da je mogel potem, ko se je vrnil domov, svoje moči zopet napeti, svoje misli zopet zbrati. Ali pa so bile njegove misli tudi na naših sejah pri njegovem delu? Skratka, njegova molčečnost se mi zdi le izraz in posledica njegovega delovnega napora.

Druga vidnejša poteza na njegovi duhovni podobi se mi zdi njegova srčna dobrota in poštenost. Na dan njegovega pogreba mi je gospod dekan izročil pismo, ki ga je pisal dekanatu dr. Božo Oblak, direktor okrajnega higijenskega zavoda v Novem mestu. V pismu izreka fakulteti sožalje zaradi smrti profesor Slaviča, in dostavlja: "Bival sem v njegovem stanovanju osem let. Bila sva ves čas dobra prijatelja. Pokojni gospod dr. Slavič je bil izredno pošten in dober človek." In naš kolega, psiholog dr. Trstenjak, mi je pred leti zatrjeval: "Veš, dr. Slavič je dobričina, prava dobričina!"

Navajam ti dve priči v oporo in potrditev svojega lastnega mnenja o tem, pa tudi v oporo Vašega, dragi bogoslovci, če morda pri izpilih niste imeli vedno tega vtisa...

Tretja poteza, ki se mi zdi zanj značilna, je njegova vernost. Ali je treba to pri duhovniku podčrtati, bi utegnili kdo vprašati. Na to odgovarjam: "Da, prav je, če moremo to storiti!" Mislil pa pri tem in s tem reči: pokojni profesor Slavič ni bil racionalist! To ni vedno samo po sebi umevno pri bogoslovnem profesorju sv. pisma stare zaveze. Kakor je na primer zdravnik-kirurg v nevarnosti, da pozabi na resnico o duhovnosti in neumrljivosti človeške duše, ko secira človekovo telo, podobno se biblesist utegne navaditi, da "secira" sv. pismo, kakor da to ni instrument Svetega Duha. Pokojni profesor Slavič pa je imel do sv. pisma otroško-veren in otroško-spoštljiv odnos. Veroval je v božjo besedo sv. pisma in imel pred njim spoštovanje, kakršno ima dober duhovnik pred monštranco z Najsvetejšim.

Iz tega odnosa je rasla njegova ljubezen do poučevanja sv. pisma, je rasla njegova vztrajnost v težkem delu prevajanja, je rasla njegova zvestoba ali fidelitas v prevajanju, njegov napor, da bi božji besedi, božji misli dal lep in dostojen slovenski jezikovni izraz, in je končno rasla njegova ljubosumna prizadevnost, da ga ne bi kdo motil pri njegovem delu in mu ne bi spreminjal njegovih načrtov, zakaj hotel je vse delo prevoda sam izvršiti in dovršiti,

Na drugi strani pa je prav, če vemo, da je sv. pismo knjiga, ki skrivnostno, blagodejno vpliva na človeka, ki ga jemlje v roke spoštljivo in iskreno, ga bere, študira, premišljuje. Vedno bolj ga privlači v območje svoje nadnaravne stvarnosti, in polagoma preobraža njegove duhovne prvine. Pa je tudi knjiga, ob kateri se človek utegne spotakniti in pasti, ako se mu bliža, ne da bi si prej sezul čevljev s svojih nog ...

Pokojni profesor Slavič se je bližal sv. pismu kakor Mojzes gorečemu grmu. Zato je sv. pismo nanj delovalo z neodoljivo posvečevalno močjo, zato ga je vodilo pred oltar, pred Najsvetejše! V današnjem krščanskem svetu opažamo, kako liturgično gibanje vodi duhove k sv. pismu, k bibličnemu gibanju. In nasprotno, kako biblično gibanje

vodi k poglobitvi liturgičnega in zakramentalnega življenja. To medsebojno vplivanje se ne dogaja le na splošni občestveno-psihološki ravni, marveč tudi na individualnostni.

Zdi se mi, da nam je pokojni profesor Slavič s svojo vernostjo to resnico potrdil. S tem pa je tudi dokazal, da ideja in poslanstvo starozavezne pravičnosti še vedno živi in deluje, zakaj njeno bistvo je v tem, da je hotela biti in je še vedno kažipot v novo zavezo, kažipot h Kristusu. VZgojiteljica v spoznanju - za Kristusa!

Naj končam. V uvodu sem se skliceval na psalmista in na starozavezno pravičnost. Ali sedaj, ob koncu, smem ponoviti in reči: pokojni prelat in profesor dr. Matija Slavič je bil vir validos, vir iustus, veljaven in pravičen mož? Mislím, da smem in moram to reči!

Slava njegovemu spomínu! -

Hon. predavatelj in bivši knjižničar

DR. FRANČIŠEK JERE

1881 - 1958

Dne 26. junija 1958 je umrl v Ljubljani honorani predavatelj za latinščino in grščino ter bivši knjižničar Teološke fakultete dr. Frančišek Jerè. Ob grobu mu je govoril kanonik J. Šimenc, nekrolog pa napisal redni profesor dr. Andrej Snoj.

+ DR. FRANČIŠEK JERE

Dne 25. junija 1958 je po krajšem bolehanju v ljubljanskem bogoslovnem semenišču preminul dr. Frančišek Jerè, bivši profesor škof. klasične gimnazije v Št. Vidu in honorarni predavatelj Teološke fakultete v Ljubljani. Dva meseca pred smrtjo se je še podvrgel težki operaciji v trebuhu, a se mu po njej zdravje ni zboljšalo; hiral je še naprej, dokler ni podlegel zavrtni bolezni.

Pokojnik se je rodil 2. oktobra 1881 na Pancah v župniji Lipoglav. Po osnovni šoli - eno leto v Lipoglavu in tri leta v Ljubljani - je obiskoval klasično gimnazijo v Ljubljani, ki jo je dovršil leta 1902. Od 3. gimn. razreda dalje je bil gojenec Alojzijevišča. Po maturi se je odločil za bogoslovni študij in bil po treh letih bogoslovja posvečen za duhovnika. Ko je leta 1906 zapustil bogoslovno semenišče, je nekaj mesecev služboval kot kaplan v Kolo vratu, nato pa bil v jeseni 1906 nameščen kot prefekt v Zavodu sv. Stanislava. Že naslednje leto se je vpisal na filozofsko fakulteto dunajske univerze, kjer se je v letih 1907-1910 pri prof. Arnimu usposobil za klasično filologijo in bil leta 1912 promoviran za doktorja filozofije.

Po prejeti diplomi leta 1910 je nastopil službo profesorja latinščine in grščine na škof. klasični gimnaziji v Št. Vidu. Poučeval je tudi slovenščino v nižjih razredih. To službo je vršil do leta 1941 v Št. Vidu in nato do 1945 v Ljubljani. V Ljubljani je med okupacijo poučeval tudi latinščino na privatni uršulinski gimnaziji. Leta 1933 je postal honorarni predavatelj biblične grščine na Teološki fakulteti v Ljubljani. To službo je vršil do leta 1953. Na Teološki fakulteti je leta 1946 prevzel tudi službo knjižničarja in ostal na tem mestu do svoje upokojitve leta 1952. Dve leti prej ga je škof Anton Vovk postavil za ravnatelja - likvidatorja škof. klasične gimnazije v Št. Vidu. Kot tak je kljub šibkemu zdravju z velikim trudom uredil bogato zavodsko knjižnico, ki se je morala leta 1941 po nalogu nemškega okupatorja preseliti v Kranj, leta 1945 pa našla svoje zavetje v prostorih bivšega Alojzijevišča na Poljanski cesti v Ljubljani. Istega leta mu je bilo poverjeno še mesto rektorja uršulinske cerkve sv. Trojice v Ljubljani, ki mu je nalagalo odgovorne dušnopastirske dolžnosti. Kljub temu, da so mu dušnopastirski posli, zlasti še spovedovanje

in pa cerkveni govori, ki jih je temeljito pripravljaj in do zadnjega vse od besede do besede spisoval in memoriral, vzeli mnogo časa, je na tem mestu vztrajal, dokler ni težko bolan in oslavljen legel na bolniško posteljo. Za zvešto in vneto delo je bil leta 1934 imenovan za duhovnega, leta 1943 pa za častnega konzistorialnega svetnika.

Pokojni dr. Jeret je bil kot profesor resen in na videz strog, a kot človek srčno dober. Pri svojih dijakih je užival spoštovanje in ljubezen kakor redko kdo. Bil je miren značaj, tih in skrit delavec, ki ni nikoli silil v ospredje. Bogatih zakladov svojega filološkega znanja ni zapiral za kateder in v svojo študijsko sobo, ampak od njih radodarno delil tudi širši javnosti. Kot strokovnjak za grščino je odlično sodeloval pri Doklerjevem grško-slovenskem slovarju /Ljubljana 1915/. Skupaj z dr. Sovretom je sestavljaj tudi latinske učbenike za prve tri gimnazijske razrede.

Najlepši spomenik pa si je postavil s svojim sodelovanjem pri prevodu sv. pisma Nove zaveze na slovenski jezik na podlagi grškega izvornika /. Jeretovo delo je bilo predvsem prevajanje grškega besedila v slovenščino. Tu je moral tako rekoč ledino orati. Vse slovenske katoliške izdaje sv. pisma pred l. 1925 so bile namreč prirejene po latinski vulgati. Ko se je tik pred začetkom prve svetovne vojne sprožila misel, naj bi se za Slovence priredil nov prevod sv. pisma, je bila splošna želja, da bodi prevod prirejen po izvornih besedilih in da naj se najprej izda Nova zaveza. Misel je bila lepa, a za tisti čas drzna, saj takrat niti drugi, mnogo večji narodi niso imeli sv. pisma prirejenega po izvornem besedilu. Vrhu tega tudi ni bilo zanesljivih izdaj, ki bi jih katoliški teolog mogel brez skrbi vzeti za podlago svojemu prevodu. V teh okoliščinah se je pokojni profesor na pobudo nekaterih prijateljev lotil prevoda Nove zaveze. Za podlago je vzel takrat edini kolikor toliko zanesljivi grški tekst, kakor ga je kritično izdal nemški protestantski teolog H. v. Soden s sodelovanjem mnogih, tudi katoliških strokovnjakov v tekstni kritiki. Z železno vztrajnostjo je prof. Jeret prevajal knjigo za knjigo in imel tekst v glavnem že pripravljen, ko se je leta 1920 po naročilu škofa Jegliča sestavil ožji odbor treh članov z nalogo, prevedeno besedilo pregledati, morebitne pomanjkljivosti zlasti v tekstno-kritičnem pogledu popraviti in oskrbeti besedilo s potrebnimi uvodi in poljudno kratko razlago, skratka, dati Slovincem prevod, ki bi bil v jezikovnem in teološkem pogledu na višini tedanje znanosti.

Odboru je bilo delo zelo olajšano, ker je bil Jeretov prevod, posebno kar zadeva filološko plat, strokovnjaško izdelan. V kratkem razdobju štirih let sta tako izšla oba dela Nove zaveze, prvi del /Evangeliji in Apostolska dela/ leta 1925, drugi del /Apostolski listi in Razodetje/ leta 1929.

Kot filolog je dr. Jerè sodeloval tudi pri Slavičevem prevodu Stare zaveze in pri Lukmanovi izdaji del cerkvenih očetov. Iz Stare zaveze je prevedel knjige, ki so se ohranile samo v grškem jeziku, t. j. knjigo Modrosti in obe knjigi Makabejcev. Za zbirko Izbrana dela cerkvenih očetov pa je pripravil prevod izbranih spisov Gregorja Niškega. Nekaj prav skrbno po zgodovinskih virih sestavljenih prispevkov izpod njegovega peresa je izšlo tudi v "Življenju svetnikov", ki ga je izdajala Družba sv. Mohorja v Celju.

Kljub odličnemu sodelovanju pri znanstvenih književnih podjetjih je bil pokojni profesor Jerè le v prvi vrsti duhovnik, dušni pastir. Na njegovo tako izrazito duhovno usmerjenost je že v zgodnjih dijaških letih največ vplival bivši lipoglavski župnik Frančišek Marešič, svet mož, ki je znan tudi kot nabožni pisatelj. /Lurška Mati božja, Ljubljana 1881; Lurški čudeži, Ljubljana 1902 - oboje po francoskem pisatelju H. Lasserju/, in ki se ga je pokojnik vedno z globoko hvaležnostjo spominjal ter rad o njem govoril kot o svojem največjem dobrotniku. Tudi kot profesor klasične filologije se ni nikoli oddaljil od poti, ki mu jo je v mladosti začrtal ta blagi mož.

Za lastno duhovno poglobljanje je pokojnik redno uporabljal velik del dneva, zlasti zgodnje jutranje ure /vstal je redno že pred 4.uro/. Glede stanovskih molitev in drugih verskih vaj si je ustvaril do pičice natančen, strog dnevni red, od katerega ni noben dan za las odstopil. Vse življenje je poznal samo dvoje: delo, molitev. Posebno ljubo mu je bilo spovedovanje in duhovno vodstvo bogoljubnih, po popolnosti hrepenečih duš. Za to opravilo se je stalno pripravljaj, da bi se v navodilih, ki jih je dajal penitentom, ne ponavljal in bi spovedi ne postale preveč šablonske. Pobožnim dušam v pomoč je že leta 1926 izdal knjižico "Spoved malih grehov" /iz nemškega po P. Ph. Scharschu/. Z istim namenom je leta 1941 izdal "Molitvenik z odpustki", knjižico, ki je bila tudi njemu samemu v veliko tolažbo na smrtni postelji, ko je že svetu odmiral in mislil na božjo sodbo.

Pokojnik je bil vse življenje bolehen, vendar je dosegel častitljivo starost 77 let. Svetniško vdan v božjo voljo je sklenil svoje bogato življenje v ljubljanskem bogoslovnem semenišču, kjer je zadnja leta dobil mirno zatočišče. Podlegel je isti bolezni kakor njegov mentor v dijaških letih, Franc Marešič - želodčnemu raku. Luč njegovega svetlega zglada bo še dolgo svetila vsem, ki so ga poznali in duhovno rastle ob njegovi dobroti in duhovniški svetosti.

dr. Andrej Snoj

Govor kanonika

J. Šimenca

Dr. Frančišek Jerè je zadnji četrtek v maju leta 1910. na dunajski univerzi pisal grško klavzurno nalogo s tem, da je v nemščino prevedel in ocenil težak odstavek iz gledališke igre Andromaha, ki jo je spesnil tretji veliki grški dramatik Evripides. Ta praktični mož je rekel: "Pogrebne časti ne služijo koristi in veselju umrlih, ampak da zadovoljijo ničemurnosti živih. Vendar bi bilo strašno in nečloveško če bi mrtve oropali takih časti v trenutku "ko se njih telo vrača v zemljo."

Našemu blagemu pokojniku ne skazujemo pogrebne ničemurnosti, ampak skušamo izraziti majhen del globokega spoštovanja in dolžne hvaležnosti zato naj, preden se oglasi katerih njegovih številnih učencev, najprej jaz z nekaterimi potezami v spomin pokličem bogastvo njegovega življenja.

Dr. Jerè je zagledal najlepšo luč, da rabim grško besedo, dne 2. oktobra 1881 pod kmečko streho na Pancih, občine Dobrunje. V prvem razredu ljudske šole ga je učil plemeniti verni slovenski pisatelj Jaklič, tri nadaljne razrede pa je dovršil v Ljubljani. Nato je stopil v klasično gimnazijo v Bethovnovi ulici, ki jo je od tretjega razreda, ko je bil sprejet v Alojzijevišče, nadaljeval in odlično končal na klasični prvi drž. gimnaziji v Ljubljani. leta 1902. Po maturi se je prijavil za bogoslovne študije, ki jih je končal leta 1906. Naslednje leto ga je nadškof Jeglič poslal na filozofsko fakulteto dunajske univerze, ki jo je dovršil leta 1910. in se tako usposobil za učiteljevanje na gimnaziji, in sicer ~~iz~~ latinščine in grščine za vse razrede, iz slovenščine in nemščine pa za nižjo gimnazijo. Poleg tega se je že na gimnaziji učil italijanščine in francoščine, zasebno pa češkega in poljskega jezika.

Bil je nekaj časa v dušnem pastirstvu, nato eno leto prefekt v Zavodu sv. Stanislava, potem pa profesor klasične gimnazije in sicer od leta 1910 do 1941 v Šent Vidu, nato pa do leta 1945 v Ljubljani.

1933. je bil imenovan za honorarnega predavatelja na teološki fakulteti. Učil je svetopisemsko grščino. Pridno je sodeloval pri Doklerjevem grško-slov. slovarju, ki je izšel leta 1915. Potem je pa prevajal sv. pismo po grškem izvirniku. Prevedel je tudi in pripravil za tisk več knjig stare zaveze, pa tudi številne spise grških cerkvenih očetov. Spisoval in urejeval je tudi latinske vadnice za I., II. in III. gimnazijski razred. Veliko njegovih rokopisov je v Št. Vidu požgal nemški okupator. Leta 1946 so ga postavili za knjižničarja na teološki fakulteti.

Dr. Jerè je bil v pravem pomenu besede doktor, učitelj. Učil je z bogatim znanjem razuma in še večjo dobroto srca. Videti je bil strog, a dominantna je bila pedagoška uvidevnost. Vzgoja je dolgotrajna potrpežljivost. Orožje njegovega maščevanja je bila ljubezen, kdor veruje, čaka. Jezus je začel delati in učiti. Podobno njegov zvesti duhovnik dr. Jerè. Dr. Jerè je bil profesor, a predvsem je bil duhovnik, globoko veren oznanjevalec Kristusovega evangelija, mašnik, delilec božjih skrivnosti, spovednik in voditelj duš, ki hrepenijo po krščanski popolnosti. Vodil je nekaj časa duhovniško kongregacijo v škofovih zavodih in več let združenje duhovnikov za vztrajnost v poklicu.

Škof dr. Gregorij Rožman je pokojnega profesorja odlikoval na zunaj s tem, da ga je imenoval za škofovega konsistor. svetnika. A to je dejansko malenkost; odločilno je to, da smo o blagem pokojniku vsi duhovniki bili prepričani, da ima njegovo ime zlat glas pred Bogom in pred vsemi poštenimi ljudmi.

Profesor Jerè je bil tudi ravnatelj škofijske gimnazije. Doktorat iz filozofije si je pridobil 28. februarja 1912 na Dunaju, na podlagi doktorske ~~disertacije~~ razprave o nauku grškega modroslovca Platona o nesmrtnosti. Zato ga je navdušil sloviti profesor Armin, ki je bil sicer protestantski Prus, pa je rajnega doktorja zelo spoštoval in ga zato sprejel v svoj maloštevilni seminar. Za grškega modrijana Platona, Sokratovega učenca 400 let pred Kristusovim štetjem, je imel dr. Jerè vse življenje globoko

spoštovanje zlasti za tri stavke iz Platonovih zakonov iz njegove Metafizike:

Kdor ruši vero, podira temelje človeške družbe.

Zemlja, sonce in zvezde in vse vesoljstvo in očarujoča lepota letnih časov dokazujejo, da biva božanstvo. Barbari in Grki proglašajo to resnico.

V Platonovem Fajdonu je doktor Jerè našel nič manj ko osem dokazov za nesmrtnost človeške duše: Človek obstaja iz duše in telesa. Duša sama je tisto, po čemer sem jaz, telo je duši zunanje priključeno. Zato je nesmrtnost duše vzvišena nad vsak dvom, kajti bistvo življenja je nad sleherno časovno spremembo.

Gospod Jezus, doktor vseh doktorjev je rekel: Resnično, resnično, povem vam. Pride ura, ko bodo mrtvi slišali glas Sinu božjega, in kateri ga bodo slišali, bodo živeli. Dr. Jerè ga bo slišal in bo živel. To telo, ki je bilo plen anarhije raka bo sicer razpadlo, a le začasno. Kristus, vrhovni Gospodar življenja, ga bo zbudil poslednji dan človeške zgodovine.

Gospod, daj mu večni ~~nix~~ pokoj in večna luč naj mu sveti.

(umrl 12. junija 1958., pokopan 14. junija 58 pri sv. Križu-Lj.)

Lahko rečem: Ni ga med nami, ki bi s podobno temelj-
tostjo, pa tudi ljubeznijo, preiskoval, premišljeval in zapi-
soval dogodke iz življenja velikih mož, kakor naš blagopokojni
prelat - protohtar, vseučiliški profesor, dr. Fr. Ks. Lukman.
Slonel je ure, dneve, mesece in leta nad deli cerkvenih očetov,
črpal je iz njihovih zakladov zase in za druge. Velikani : sv.
Avguštin, sv. Ciprijan, sv. Janez Krizostom in drugi so mu postali
takorekoč bratje. Z enako ljubeznijo je pa preiskoval neumorno
tudi pomembnost svojih rojakov - Slovencev, ko je v stolpcih
Slov. biografskega leksikona postavljaj z enakom spoštovanjem
spomenike revnemu in zaslužnemu slovenskemu misijonarju ali po-
sameznemu, poznanemu kulturnemu delavcu - velikanu.

Kar je naš veliki pokojnik napisal - in tega je zelo veliko -
je temeljito, je res dognano in napisano res s spoštovanjem. Pa
kako bi to ne bilo? Saj je isti plemeniti duhovnik pisal in
razglabljal o Kristusu, o Mariji, kakor o svetnikih in svojih
dragih rojakih; saj ga je pri vsem tem delu vodila in posvečevala
prava ljubezen do Boga in plemenita ljubezen do svojega naroda.

Pa-dlo mu je pero iz roke... Po človeško rečeno: Prezgodaj...
Stojimo ob njegovem grobu.... Dosegel je cilj svojega življenja:
Boga."Izobrazba njegovega človeškega duha je prinašala izredne
sadove in njegov človeški razum se ni nikdar odtujil od Boga in
božjim dobrinam", po teh besedah velikega papeža Leona XIII.,
katerega je pokojnik kot rimski teolog posebej občudoval, se je
ravnal. Z velikanom misli in znanosti sv. Avguštinom je pa v
življenju pač ponavljal, daje nemirno človeško srce, dokler se
ne spočije v Bogu. Ta počitek jex sedaj dosegel....

Zunanji okvir njegovega velikega in plemenitega življenja
je pa sledeči:

Na čudovite lepem koščku slovenske zemlje, v Lokah pri
Sv. Juriju ob Taboru, se je rodil 24. novembra 1880. V trdnem
kmečkem domu je v mladosti pil ljubezen in vernost svojih staršev,
vonjal lepoto slovenske zemlje in iz griča svoje domačije se je
nehote kar moral ozirati na polja in vrhove svojega bodočega dela.
Kolikokrat je v nežni mladosti tekkel po griču v farno cerkev
sv. Jurija, ki mu je bila vedno, pomembno tudi zadnja leta živ-
ljenja, nadvse ljuba. Ko je v letih 1891 do 1899 obiskoval gim-
nazijo v Mariboru, je zadnji dve leti tudi obiskoval glazbeno

šolo. Na podlagi te izobrazbe je bil vse življenje tudi glazbenik, rahel skladatelj. Pesnik pa vsaj v toliko, da je številne cerkvene himne mojstrsko prevedel v slovenščino. Po zgledu sv. Ambroža je bil torej značajan borec za resnice sv. vere, zraven pa nežen pesnik.

Po maturi je šel v Rim, kjer je bil gojenec Germanika. Že leta 1902 je postal doktor modroslovja, leta 1906 pa še doktor bogoslovja. Baval se je v Rimu posebej tudi s starokrščansko literaturo in vrnil se je v domovino leta 1906. Že kot učenjak in priznani bogoslovni pisatelj. Ko je bil nato dve leti kaplan v Slovenski Bistrici, je obenem tudi študiral klasično filologijo v Gradcu.

Pred 50 leti je postal profesor na bogoslovnem učilišču v Mariboru. Predaval je moralno teologijo, pozneje (zlasti v Ljubljani) je postal strokovnjak za dogmatiko, dogemsko zgodovino in zgodovino starokrščanskega slovstva. Na vseh poljih bogoslovnik ved je bil doma. Pisal je mnogo v domače in tuje bogoslovne liste. Obenem je pa v Mariboru z vsem veseljem in požrtvovalnostjo poučeval verouk v več razredih ljudske, meščanske in učiteljske šole, ki so jo tedaj vzorno vodile mariborske šolske sestre. Glejte, učenjak je rad stopil tudi v razred ljudske šole!

Leta 1920 je postal izredni in naslednje leto še redni profesor na teološki fakulteti v Ljubljani. Ponovno je bil dekan teološke fakultete in v šolskem letu 1926/27 je bil rektor ljubljanske univerze; slov. akademija znanosti in umetnosti ga je pa izvolila za svojega dopisnega člana. Zraven je veliko delal pri katoliški prosveti; dvigal je s svojimi talenti neučene, bodril je učene posebej kot urednik "Voditelja", "Bogoslovnega vestnika" in "Časa". Mož učenjak je bil mož neprestanega dela, zraven pa mož velikanske skromnosti. Zdi se mi, da kar nikdar ni koga užalil. Saj je še kot profesor znal pri izpitih tako spraševati, da je bila z vsakim vprašanjem združena tudi ljubezen.

Priznanja ni iskal. Vendar, njegova vijolična skromnost je dehtela sama. Ob njej je dosegel najvišje časti vseučiliškega profesorja. Številne njegove knjige in spiši so nesmrtni. Že leta 1925 je postal častni kanonik lavantinskega stolnega kapitlja, pred dvema letoma ga je pa sveti oče imenoval za apostolskega protototarja. -- V vsem svojem delavnem in zaslužnem življenju je pokojnik upošteval besedo sv. Pavla (1 Kor 8,1), da učenost lahko napihuje, zida pa le ljubezen...

Hvala Ti, veliki in blagi pokojnik, za Tvoja življenjska dela; hvala Ti za Tvoj prelepi duhovniški ideal in lik!

Bog Te je, dobro pripravljenega, poklical na četrtek, osmi dan po prazniku sv. Rešnjega Telesa, o katerem si tako lepo razglabljal in predaval. Poslavljam se od Tebe na soboto, ki je Materi božji posvečena in o kateri si tako rad govoril, da so Te poslušalci morali vedno občudovati.

Kristus bodi Tvoje plačilo, Marija naj ga posreduje. Mi pa tudi za pokoj Tvoje duše radi molimo, čaj se zavedamo, da imamo v večnosti v Tebi še ljubeznivega prijatelja in priprošnjika. Amen.

R
25/1

835 /1958 A

0020386

COBISS

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA